Anul al V-lea No. 2. 15 Octombrie 1907.

Y-298 Y-298

AMICUL TINERIMEI

REVISTA
PENTRU
TINERIMEA
ŞCOLARĂ

LICEUL NAȚIONAL BIBLIOTECA IAȘI

BUCUREŞTI
INSTITUTUL
GRAFIC
MINERVA

DIRECTOR:
I. MOISIL

Numărul 20 bani.

Fedo 3120
Biblioteca Universitară Iași
25 JAN 1958

„MINERVA"

❋ INSTITUT DE ARTE GRAFICE ŞI EDITURĂ ❋
Bd. Academiei, 3 — Str. Edgar-Quinet, 4
BUCUREŞTI

CARŢI POTRIVITE PENTRU TINERIME:

Bălcescu N.: Istoria Românilor	Preţul Lei	1.50
Boureanu E.: Povestiri din copilărie . .	» »	1.50
Creangă Ion: Opere complecte	» »	1.50
Ispirescu P.: Legende şi Basme . . .	» »	1.50
Ispirescu P.: Povestirile unchiaşului sfătos	» »	1.50
Popovici Aurel: Vorbe înţelepte . . .	» »	1.50
Petrescu Petra N.: Ilie Mărin	» »	1.50
Urechiă N.: În Bucegi	» »	1.50
Delatismana: 100 Basme	» »	2.50
Genlis: Povestiri morale	» »	1.50
Livescu: Nu se cuvine	» »	1.50
Mera I. T.: Din Lumea basmelor . . .	» »	3.50

BIBLIOTECA POPULARA „MINERVA"

No. 1. Istoria Populară a Românilor . . . . . à 0.15
No. 2 Istoria Populară a Românilor . . . . . à 0.15
No. 3. Istoria Populară a Românilor . . . . . à 0.15
No. 4. Cântarea României à 0.15
No. 5. Istoria Populară a Literaturii Româneşti. . à 0.15
No. 6. Revoluţia lui Tudor Vladimirescu . . . . à 0.15
No. 7. Perderea Basarabiei à 0.15
No. 8. Unirea Principatelor şi Cuza . . . . . à 0.15
No. 9. Mih. Kogălniceanu à 0.15
No. 10. Vasile Alexandri à 0.15
No. 11. Ştefan-cel-Mare . à 0.15
No. 12—13 Istoria lui Mihai Viteazul . . . . à 0.15
No. 14. Revoluţia lui Horia à 0.15
No. 15. Răpirea Bucovinei à 0.15
No. 16. Cum să ne creştem copiii . . . . . à 0.15
No. 17, Păstrarea sănătăţii à 0.15
No. 18. Ce să citim ? . . à 0.15
No. 19. Zece Maiu. . . à 0.15
No. 20. Răzb. p. Neatârn. à 0.15
No 21. » » » à 0.15
No 22. » » » à 0.15
No. 23. Viaţa Mitropolitului V. Costachi . . . . à 0.15
No. 24. Aritmetică . . . à 0.15
No. 25. Femeile în revoluţia din Rusia . . . . . à 0.15

N-rul 2. Octombrie 15 Anul I

REVISTA PENTRU TINERIMEA ŞCOLARA

❊ ❊ ❊ ❊ ❊ CULTURA ❊ ❊ ❊ ❊ ❊
MORALA, IUBIRE DE NEAM, ŞTIINŢA,
❊ ❊ ❊ ❊ ❊ MUNCA ❊ ❊ ❊ ❊ ❊

APARE DE 2 ORI PE LUNĂ SUB DIRECŢIA
D-lui I. MOISIL. — Bucureşti

ABONAMENTUL ANUAL:
În România . . . . . Lei 5
Afară de România . . . Coroane 5

NUMARUL 20 BANI

COPERNICUS

Unul din cei mai rari şi mai mari oameni, cari au trăit vro'dată a fost *Nicolae Copernicus*, mare astronom adică cunoscător al tainelor corpurilor cereşti şi întemeiatorul astronomiei sciinţifice de astăzi.

S'a născut la anul 1473 în oraşul *Thorn*. După ce a terminat şcoalele din oraşul său a studiat medicina, matematica şi astronomia, în *Cracovia* începând dela anul 1491; în *Bologna* dela 1495—1500 a studiat dreptul, apoi trecu la *Roma* unde ţinu conferenţe publice despre astronomie şi se împrietenì cu un alt mare învăţat: Regiomontanus. La 1501 urmă medicina în oraşul *Padua*, ear la 1503 luă Doctoratul la universitatea din *Ferrara*. Dela 1506 îl găsim în patria sa ocupându-se tot cu studiul astronomiei, ear dela 1516

până la moartea sa, în anul 1543, ocupă diferite funcţiuni administrative pe lângă eparhia *Frauenburg*. Copernicus era un om foarte chibzuit şi avea o minte foarte ageră şi pătrunzătoare.

Incă de 2000 ani înainte până la dânsul se credea în sistemul planetar alui Claudiu Ptolemeu, un învăţat vestit, care a trăit pe la anul 130 după *Christos* în oraşul *Alexandria* (din Egipt) şi care îl descrise în o lucrare a sa numită *Almagest*. Ptolemeu spunea adică : că toţi planeţii dimpreună cu Soarele se mişcă în jurul pământului.

Mulţi oameni învăţaţi ai evului vechiu precum *Aristotel, Plato, Pitagora, Archimede* şi alţi erau tot de această părere.

Lui *Copernic* însă i se părea că mişcările planeţilor în jurul pământului ar fi prea încurcate şi complicate cum le explica *Ptolemeu*, ear în natură totul se mişcă după legi simple. Din tinereţa sa gândurile asupra acestor mişcări nu-l lăsau în pace şi cu răbdarea înăscută omului mare se apucă să citească toate scrierile oamenilor din vechime spre a se încredinţa nu cumva au fost învăţaţi, care au avut şi alte păreri decât a le lui *Ptolemeu* şi în adevăr găsi că unii, precum *Nicetas*, *Heraclide* şi *Ecfontus*, vorbiau de mişcarea pământului în jurul Soarelui, dar nu o studiară mai amănunţit. Acest fapt îl îmboldi şi mai mult la lucru.

Mai fusese un învăţat, *Aristarh din Samos* cu numele, dar pe acesta *Copernicus* nu-l citise şi nu ştia de dânsul. *Aristarh* spunea că pământul se învârteşte în jurul soarelui în forma unui cerc înclinat, ear în jurul osiei sale în 24 ore.

Dela început Copernicus stabili în mod matematicesc părerea că soarele este centrul universului, că pământul este un planet, ca şi *Marte* şi *Luceafărul (Venus)* şi că acesta ca şi celelalte planete se învârtesc în jurul soarelui în şirul următor: *Mercur*, cel mai aproape planet de soare, se învârteşte în 88 de zile în jurul soarelui, *Venus* în 225, *Pământul* în 365 zile (un an), *Marte* în 687 zile (1 an şi 322 zile), *Jupiter* în 4333 zile (11 ani şi 315 zile) şi *Saturn* în 10759 zile (adică în 29 ani şi 167 zile).

Celelalte planete încă nu erau cunoscute pe acel timp. El socoti deci timpul de lipsă pentru învârtirea pământului în jurul soarelui, apoi desemnă drumurile (orbitele) lor şi află, că deşi aceste orbite erau nişte circonferinţe, totul se explică aşa de simplu şi că părerea noastră, că pământul şi planetele

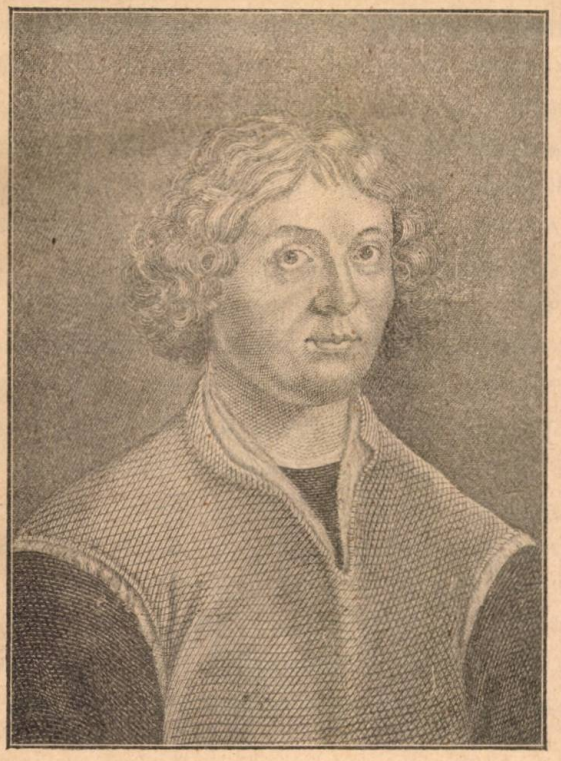

Nicolae Copernicus,

sunt în nemişcare, este înşelătoare. Cunoscând şi dovedind că toate acestea sunt adevărate Copernicus s'a lepădat de învechita părere a lui Ptolemeu. Invăţăturile şi-le-a publicat apoi în vestita carte, scrisă în limba latină sub titlul: «De revolutionibus orbium coelestium» (revoluţiunile lumilor cereşti) cu puţin timp înainte de moartea lui. Cartea aceasta a dat naştere la multe discuţiuni între învăţaţi de atunci, dar mai mult pe ascuns, căci lucrarea această fiind închinată Papei Paul al treilea, nici duşmanii lui cei mai mari

nu esiră pe faţă în contra-i. Numai mai târziu, la 1616, a fost trecută pe lista cărţilor oprite a se citi, dar dela 1757 earăşi a fost lăsată liberă. Astfel adevărul a învins părerile falşe si astăzi nimene nu se mai îndoeşte de acest adevăr.

Părerile lui Copernicus din contră a făcut ca ştiinţa astronomiei se dea resultatele cele mai frumoase în cunoaşterea corpurilor cereşti şi explicarea fenomenelor ce se întâmplă în univers. In vreme ce până la dânsul această ştiinţă — ca şi multe altele — erau într'o stare primitivă, deodată luă un mare avânt. Aşa *Kepler*, un alt învăţat astronom (1571—1630), pe temeiul cunoştinţelor lui Copernicus formulă mai amănunţit legile iuţelilor, mişcărilor în jurul soarelui şi a depărtării planeţilor dela soare.

In scurt:

Credinţa că pământul nu se mişcă eră pe timpul lui Copernicus generală. El iea asupra-şi sarcina de a dovedì că în adevăr pământul se mişcă. Ideea aceasta o urmăreşte cu răbdare fără seamăn, nu câţiva ani, ci mai mult de jumătatea vieţei lui de 70 ani. Părerile le compară mereu cu observaţiunile sale pe bolta cerească, le dovedeşte ca adevărate şi astfel devine întemeietorul astronomiei moderne. Şi toate aceste le săvârşeşte, în suta a 16-ea, cu o sută de ani înainte de inventiunea ochianelor, cu unelte şi aparate de lemn, ale căror divisiuni erau făcute adeseori cu simplă cerneală.

Iscoditorul lor însă mare, om de geniu, mare spirit de ordine şi prin aparate simple, a putut crea o ştiinţă din cele mai sublime.

Urmaşii şi admiratorii acestui geniu ai ştiinţei i-au ridicat monumente neperitoare: unul la Varşovia, iar altul la Thorn. Pe acest din urmă stă gravat: Nicolaus Copernicus Terrae motor, Solis Coelique Stator». I. M.

Zilele sunt pagini în cartea vieţei. De acea obicinueşte a scrie pe ele fapte bune şi năzuinţe curate.

(Proverb persian).

CARBUNELE ALB.

Se zice negru ca tăciunele când vrem sa spunem că ceva nu e alb. Atunci ce noimă are «cărbunle alb»? O asemenea vorbă nu se puteà auzì acum cincizeci de ani. Ea e o născocire a vremurilor când se trimet telegrame fără sârmă, când se capătă lumină fără să ardă ceva, când încearcă omul să sboare ca şi păsările cerului, ori să meargă cu corabia pe sub apă.

«Cărbunele alb» nu e nici mangal, nici tăciune, nici cărbune scos din pământ. El e «sau apă sau ghiaţă», deci nu arde, ci din contră e duşmanul focului. Poate însă da aceleaşi foloase ca şi el. Oricine ştie ce urmări aduce lemnul sau cărbunele aprins. Nu e vorba de căldura ce dau, arzând în sobă. Pe lânga căldură, sau mai bine prin ajutorul căldurei, cărbunele poate schimbà apa în aburi: aceştia, încălziţi, printr'un meşteşug care ar fi prea lung a'l arătà aici, poate mişcà roatele unei locomotive de drum de fier, sau al unei batoze (maşină de îmblătit).

Trenul nu se mişcă decât prin puterea aburilor încălziţi de cărbunele aprins, ca şi corabia pe apa mărei. Tot prin ajutorul aburilor se pot purtà pietrele unei mori, se poate naşte lumina electrică ş. a. Aceasta e puterea «cărbunelui negru»; prin el omenirea a ajuns la civilizaţia în care se găseşte. Nu e azi fabrică cât de mică, care să nu intrebuinţeze cărbunele pentru căpătarea aburilor trebuitori mişcărei tuturor maşinăriilor.

Cărbunele de pământ, cel mai întrebuinţat în căpătarea aburilor, nu se găseşte pretutindeni. Bunăoară la noi, el se aduce de prin alte ţări, plătind străinătăţei milioane de lei pe fiece an. În locul lui, e dreptul, ar puteà fi arse lemne, dar ar trebuì să se taie de zece ori atâtea păduri câte se taie astăzi, spre a mişcà toate maşinăriile câte sunt în lume. Căci cât înghite o maşină, se poate socotì dintr'un drum

mai lung făcut cu trenul. La fiecare staţie sunt mormane de cărbuni de pământ ori stânjeni de lemne clădiţi, pentru a hrăni locomotiva ce ne duce dintr'un loc în altul.

S'au gândit oamenii că pot întrebuinţă şi altă putere decât aceia a aburilor născuţi prin arderea cărbunilor. Luarea lor aminte a fost atrasă în primul rând de către apa curgătoare. Şi iată cum:

Nu e greu oricui să bage de seamă cât poate o picătură de apă, ce cade din streaşina casei mai multă vreme în acelaş loc. Ea sapă pământul pe care-l loveşte într'una, sfredelind chiar şi-o piatră. Tot aşa un părâu, care vine repede din spre munte, rostogoleşte în patul său bolovani pe cari nici doi boi nu ar fi îndeajunşi spre a-i urnì din loc. O roată pusă în calea lui e învârtită, putând mişcà la rândul ei pietrele unei mori sau un ferăstrău. Această ispravă a apei curgătoare, nu e lucru nou. Aproape nu e râu mai repede din munţii noştri care să nu fie folosit la tăiatul butucilor de brad. Ceeace e nou, e că roata învârtită de apă, poate şi ea să puie în mişcare nişte masinării, cari sunt prea încurcat alcătuite spre a fi arătate aici pe înţelesul tuturor şi cari pot să producă «electricitate». Atâta a fost de ajuns! Electricitatea e o putere de mare preţ pentru om, căci ea se poate schimbà în lumină, prin ea se pot pune în mişcare trenuri, tramvae şi diferite maşinării din fabrice. Ea mai are marele bun că poate se fie trimeasă prin sârme de aramă la mari depărtări dela locul de unde a fost căpătată prin ajutorul apei. Astfel în America de Nord au ajuns oamenii să poată duce electricitatea până la 250 km. adică cam depărtarea dintre Iaşi deadreptul până la Buzău sau dela Blaj la Braşov. Suedezi au mers şi mai departe. Ei pot să scoată din căderile de apă ce au în munţi lor atât de multă putere electrică în cât le prisoseşte; de aceea vor să o vândă şi vecinilor lor din Danemarca, trimeţând-o prin sârme aşezate pe fundul mărei, ce desparte cele două ţări.

In Suedia, ca şi în Alpii francezi şi elveţieni nu e întrebuinţată numai apa curgătoare a râurilor repezi pentru căpătarea electricităţei. Prin acele ţinuturi, vârfurile înalte de munţi sunt vecinic acoperite de omăt (zăpadă), care încetul cu încetul să schimbă în ghiaţă. Limbile de ghiaţă — zise gheţari — alunecă spre vale până ce căldura le topeşte. Apele eşite din topire erau, până acum, pierdute pentru oameni: ele se resfirau în şuviţe mici, cari hrăneau diferite râuri. De o bucată de vreme, oameni au prins însă aceste ape sălbatice în nişte canale, dela înălţimile de unde eşau din gheţari, le-au scoborât în vale şi le-au făcut să mişte maşini producătoare de electricitate. Numele de «cărbune alb» se trage tocmai dela ghiaţa de pe vârful muntelui, care are aceeaşi putere de a naşte electricitate ca şi cărbunele adevărat scos din măruntaele pământului.

Şi astfel prin întrebuinţarea apei curgătoare ca putere născătoare de electricitate, pe de o parte să scapă ţările, cari nu au cărbuni de pământ de un mare bir, pe care-l plăteau înainte străinătăţei pentru fabricarea lor, iar pe de altă parte acestea pot luà un avânt înfloritor, cu o influenţă însemnată asupra economiei statului. In jurul marei căderi de apa Niagara, din America de Nord, atât din spre partea Canadei cât mai ales din spre aceea a Statelor Unite, numeroase, fabrici î-şi iau puterea maşinelor lor dela apa ce cade dela o înălţime de 50 m. O parte din electricitatea născută locului, se trimete până la oraşul Buffalo, unde serveşte la iluminatul oraşului ca şi la mişcatul tramvaelor. Gândească-se acum oricine câtă putere nu avem noi în ţara noastră. Nu e râu ceva mai mare care să nu isvorască din înălţimea munţilor şi să nu vie cu mare iuţeală spre vale. Când puterea acestor ape va fi prinsă, noi nu vom mai aveà nevoe nici de cărbune de pământ, nici de petroleu, nu numai pentru fabricele care sunt, dar şi pentru acele câte s'ar mai puteà înfiinţa. Intrebuinţarea apei ca putere de mişcare mai are şi un deosebit interes pentru sănătatea oamenilor. Nu va mai fi fu-

mul înăduşitor al fabricelor de azi, care umple plămânul lucrătorilor, scurtându-le din zile; nici nu va mai fi nevoe de veghierea de zi şi noapte a fochiştilor şi maşiniştilor, care trăesc la dogoreala cuptorului ce cere necontenit hrană. Nu va fi numai decât trebuinţă ca fabricele să fie în oraşe, în apropiere de gări, pentru ca să poată aveà cărbunele mai la îndemână, ci la locul unde electricitatea ia naştere, deci în aer curat, plin de viaţă.

Toate aceste schimbări, omul singur le aduce prin ştiinţa, voinţa şi munca nesăbuită ce o pune. El caută necontenit să se folosească de puterile naturei, pentru binele lui şi a semenilor săi. Şi îndată ce a făcut un pas inaintaş, nu se opreşte; merge mai departe lăsând îndărăt ceea ce-i slujea până eri, născocind alte mijloace noi, care să-l ducă mai repede către ţinta pe care o urmăreşte ori şi ce om, anume: mulţumirea şi fericirea tututuror fraţilor lui.

Dr. I. Simionescu.

Prin stăruinţă reuseşti la orice lucru, nu prin dorinţe.

(Proverb indian).

NEGLIGENŢA ŞI NEORANDUIALA

Tu cunoşti, copile, povestea acelui călăreţ care din pricina unui cuiu ce lipseà din potcoava calului a plătit cu viaţa negligenţa şi nesocotinţa ce-a avut-o. Din potcoavă căzuse un cuiu, iar călăreţului i s'a părut lucru prea puţin aceasta şi-a zis că poate calul umblà şi fără un biet de cuiu. Dar, pe cale, din pricina cuiului s'a desfăcut potcoava şi a căzut. Nişte hoţi călări s'au luat pe urma omului. Acesta avea cal mai bun şi ar fi putut să scape, dar din

cauza potcoavei calul a început să schiopăteze tot mai rău şi în urmă l-au ajuns hoţii.

Povestea asta o ştiu şi eu de când eram copil ca tine, dar nu-i pricepeam bine învăţătura. Acum mai de curând însă mi s'a dat ocaziunea s'o înţeleg şi s'o văd aevea, nu cu un călăreţ ci cu nişte oameni de la ţară. Dintr'o scântee mică s'aprinde focul mare, şi dintr'o mică negligenţă poţi ajunge la pagube mari, mai ales într'o gospodărie.

Eram la ţară, la un agricultor. Portiţa dela curtea pasărilor avea o încuetoare stricată şi stăpânul a tot neglijat s'o dreagă. Cine eşea, trăgea după el portiţa, dar ea se deschidea iarăşi. Din cauza aceasta s'au perdut mai multe pasări. Dar într'o zi se întâmplat că un purcel scăpă pe portiţa aceasta şi fugì spre pădure. Vizitiul băgă de seamă şi dete alarma. Sărì şi bucătăreasa, care tocmai spălà rufe, sărì şi servitorul din grajd şi slujnica din casă. Cu toţi alergau ca nebuni, să prindă purcelul, fiind-că aveau mare frică de stăpânul lor. Vizitiul, în fugă, vrând să sară o groapă ca să închidă drumul purcelului, căzu rău şi-şi frânse piciorul, aşa că trebuì să steà vre-o câteva săptămâni în pat. Bucătăreasa crezând că e treabă de câte-va clipite, îşi lăsase rufele lângă foc să se usuce, dar când se întoarse, dupe vr'un sfert de ceas, le găsì pe toate arse şi s'a luat cu mânile de cap. Sluga din grajd tocmai voise să lege la iesle o vacă împungătoare, dar în pripă a lăsa-t'o nelegată şi până s'a întors el, vaca spintecase burta unui mânz de lângă ea. Iar slujnica din casă a găsit geamurile sparte, căci tocmai spălà ferestrele şi le-a lăsat deschise şi neprinse în cârlige, iar în vremea aceea s'a pornit un vânt. Intr'aşa de scurtă vreme ce de pagubă, din cauza unei încuetori, care nu costă decât doi trei gologani! Şi pe lângă pagubă, boala vizitiului, şi grija lor a tuturor şi alte neajunsuri străine cheltuelii!

G. Coşbuc.

*

NALUCIREA BEŢIVULUI.

Secerătorii plecară acasă. Cele din urmă raze ale soarelui dispărură, ear întunerecul se lăsà mereu asupra pământului. Luna apărù peste orizont la răsărit şi pluteà ca un lampion de hârtie uriaş pe bolta plumburie a cerului înstelat.

Totul erà în linişte; încet şoptea zefirul nopţii cu snopii cîmpiilor. Erà o noapte înăbuşitoare. Cerul începea încetul cu încetul a se înnorà şi la orizont clipeà din când în când câte un fulger prelung şi luminos. O furtună se apropià.

Atunci treceà pe drum un drumeţ clătinându-se şi măsurând drumul, când la dreapta, când la stânga, abia ţinându-şi echilibrul. Erà unul din aceia, care au urâtul obicei de a bea mai mult decât se cuvine. Când beţivanul observă sno-

pii în şire stătù puţin, privi în jur gândindu-se, mai merse iarăşi niţel înainte bombănind câteva cuvinte urâte. In curând însă stătù iarăşi, privì la dreapta ca şi când ar fi găsit ceva potrivit şi se îndreaptă, tot clătinându-se, spre snopii de grâu din apropiere. Ajuns aci mai privi odată în jos apoi răpede se ascunse între snopi. Daçă după câteva minute, ar fi trecut cineva pe acolo, de sigur l'ar fi auzit sforăind în somnul lui cel greu. A dormit el ca vr'o jumătate de ceas, când deodată fu trezit de şoapte încete şi de râsete batjocoritoare. Ascultând cu băgare de seamă, observă cu mirare, că snopii erau acei ce vorbiau în şoapte şi râdeau. Snopii adică, mare minune, luară figuri şi feţe de fiinţe omeneşti, se mişcau, se plecau spre el şi se uitau curioşi la dânsul. In acelaş timp mai observă că aceste fiinţe drăgălaşe aveau nişte ochi frumoşi, veseli şi albastrii ca floarea macului.

«Ean priviţi aici, ce-o fi şi asta?» strigă deodată unul din trufaşii snopi, scoţând din buzunarul omului nostru ceva lucitor. Erà adică o butelcă încă cu niţică ţuică. Infuriat de această obrăznicie a snopişorului, omul voia să i-o smulgă din mână. Spre spaima lui însă simţi că nu-i e cu putinţă

să facă vreo mişcare, ba chiar şi limba îi erà înlemnită şi de abia putu să scoată un oftat aproape neauzit. Snopişorul însă îi trase un bobârnac râzând, scoase astupuşul şi mirosi băutura din sticlă.

«Ah, ce miros infect» zise snopişorul şi dete sticla şi altora să miroasă. Apoi o aruncă departe cu groază şi scârbă strigând «beţiv scârbos! O pedeapsă grozavă trebue să-i dăm acestui beţivan!» La un semn al snopişorului-comandant săriră toţi ceilalţi pe nenorocitul de beţiv şi începură a dansà un joc sălbatic. Voia să-i roage să-i deà bună pace, voia să-i ameninţe cu măciuca, dar el nu puteà scoate nici o vorbă din gură. Snopişorii se măreau din ce în ce mai mult şi cântau, sbierau, chiuiau şi făceau un zgomot asurzitor. Vântul de noapte fluerà şi el, astfel că de grozava gălăgie părul i se făcu ţepi, întocmai ca unui ariciu, când este ameninţat de vre-o primejdie. Dar totul în zadar! Snopişorii ajunseseră la grozave mărimi a unui turn de biserică şi i se păreà acuma, după atâta dans, că l'au prefăcut într'o turtă lată cât câmpia de mare.

In sfârşit însă, mulţumită lui Dumnezeu, snopişorii se liniştiră şi-l priviră din nou cu ochii lor albaştri ca floarea cicoarei.

«Ce să-i mai facem acuma?» întrebă snopişorul care-i luase butelca, din buzunar şi care se părea a fi căpetenia snopilor. Un altul strigă atunci cât îl ţineà puterile: «Aid să-l aruncăm în înălţimea bolţii cereşti!» Intr'o clipă toţi snopişorii salutară propunerea aceasta cu urlete înfiorătoare şi comandantul strigă; «Luaţi-l!» Snopişorii îl apucară răpede de mâni şi de picioare şi'l asvârliră în înălţimea văzduhului. Beţivanul nu mai ştià nimic de dânsul, nici nu vedeà nici nu auzeà, îşi perdu chiar cunoştinţa de sine.

Când în fine se trezì şi îşi deschise ochii privìnd în jurul său văzu în apropiere de sine luna râzând şi uitânduse mai bine la dânsa observă cum căđeau picături mari din ochii ei bătrâni, cari se rostogoleau apoi peste obrajii ceì rotunzi

şi graşi. Din ce în ce se înălţa mai sus în vreme ce toate stelele, mari şi mici, chichoteau, când beţivanul sbura prin dreptul lor. Unele stele din cele mai mici i-şi perdură chiar

cumpăna, echilibrul, de atâta râs şi chihoteală, aşa că în căderea lor ajungeau pălpăind şi scânteind până la pământ, în formă de stele căzătoare.

Cât timp a durat sborul aceasta?

Nici el nu ştia. Deodată se auzi un trosnet grozav, de se zgudui întreaga boltă cerească, căruia îi urmă un fulger, de se părea că întreagă lumea a izbucnit în flăcări şi beţivanul simţi că s'a izbit de bolta ceriului.

Răpede ca o săgeată începu acuma să cadă din nou înspre pământ. Stelele însă dispărură din jurul lui. Chiar şi luna se ascunse după un nor gros şi întunecat. Beznă neagră domnia pretutindeni. Ploaia plesneà peste obrajii roşii ai beţi-

vanului, necurmat urlà vântul, fulgerile, ca nişte şerpi de foc, şuerau în jurul lui de-i luà vederea, iar tunetele bubuiau şi durduiau, pârâiau şi sguduiau întreg ceriul. Un pocnet înfiorător! Beţivanul adică se isbì acuma iarăşi, de

pământ. In jurul lui domnia un întuneric negru ca cerneala. De sigur că nu mai era un pic de viaţă într'însul.

De odată îl gâdălì cineva în nările nasului, beţivanul strănută de trei ori, se ridică drept în picioare — şi se trezì.

Prin şirurile de snopi vâjia vântul dimineţei şi usca spicele udate de ploaia căzută peste noapte.

Beţivanul însă eşi repede din culcuşul său de snopi, grăbind spre drumul mare, şi aruncând încă odată o privire neîncrezătoare spre snopii aurii. Aceştia însă stăteau liniştiţi şi politicoşi, ca şi când nu ar fi avut nici un păcat pe inima lor.

Cineva mi-a istorisit mai târziu că beţivanul s'a făcut om cum se cade.

Moş Radu.

Este mai uşor a scoate cu un ac un munte cu rădăcina lui cu tot, de cât a scoate din inimă păcatele egoizmului şi a răutăţii.

(Proverb persian).

UN SECRET AL PLANTELOR

Inaintea mea, pe masa mea de lucru, e un vas cu flori. Nu e nimic deosebit. Florile sunt o trebuinţă, întocmai ca haina, mâncarea şi băutura, pentru omul care vrea nu numai să trăiască, ci să se bucure de o viaţă armonică. Cu flori se împodobesc şi copii nevînovaţi ai mărilor de sud, şi locuitorii supracivilizaţi ai luxurioaselor noastre metropole europene. După florile pestriţe, pe care i le arătăm, voios şi gîngăvind îşi întinde mânuţa copilul de ţîţă, florile însoţesc iarăşi ori ce pas mai însemnat în desvoltarea mai departe a vieţei lui de om, şi tot flori îi dăruim, ca cel din urmă semn de dragoste, când îşi apleacă, pentru liniştea de veci, capul obosit de o viaţă plină de muncă. Florile n'au modă şi nu es nici odată din modă, ele sunt atributul natural al vieţei noastre. De aceea şi sunt florile cea mai bună şi aproape cea mai nelipsită podoabă a unei munci intelectuale. Când se opreşte şirul gîndirilor, când cineva caută vorba nimerită care să spue lumei ceea ce gîndeşte, când îşi ridică de pe lucru ochii obosiţi şi-şi roteşte privirea în zarea îndepărtată, atunci el întîlneşte feţele zîmbind voios ale tovarăşilor lui de muncă şi ca prin minune ceea ce caută găseşte. Căci deşi sunt menite să moară în frumuseţe, ele trăiesc încă şi aduc cu ele bătăiele pulsului din lumea de afară în camera mortuală a odăiei noastre de lucru.

Da, trăesc. Cum beau, cum beau! Cu câteva ceasuri înainte fuseseră umplute vasele cu apă şi acum sunt pe jumătate goale. Câteva floricele, ale căror cozi erau ceva mai scurte ca ale celor lalte, au şi slăbit şi şi-au aplecat capul. Iar celelalte se roagă după apă. Şi cum se înviorează când li se ascultă rugăciunea! Cât sunt de recunoscătoare!

Drept mulţumire îmi povestesc ele înainte de a muri, secretul ce mare al vieţei lor. Imi şoptesc la ureche în limba lor a florilor, pe care o înţelege numai acela care a trăit cu ele şi care le-a iubit. Eu mă voi încerca să cuprind cu vorbe ce mi-au şoptit ele pe când trăgeau de moarte.

* * *

E vorba de problema cea veche a mişcărei sevei [1]) în plante. Ştiinţa ţine şi astăzi această întrebare ca nedezlegată şi ca cea mai mare ghicitoare în faţa căreia biologia [2]) stă mereu uimită. Cu ce mijloace oare

[1]) Sucul din plante.

[2]) *Biologia* este ştiinţă care se ocupă cu tălmăcirea fenomenelor vieţei animalelor şi a plantelor.

îşi urcă până în vârful cel mai de sus, seva, stejarul cel falnic, palmierul cel svelt şi bradul cel mîndru? Câte nu s'au scris, asupra acestei întrebări! N'au lipsit oameni care să explice cu îndrăzneală că e vorba aci de o putere nouă, pe care ştiinţa n'a găsit-o încă şi pe care ar trebui s'o aflăm şi să o măsurăm pentru a dezlega ghicitoarea.

Mai domol domnilor! De ce nu vă duceţi la plante şi nu le întrebaţi pe ele? Mie mi-au mărturisit de bună voie florile care trăgeau de moarte.

Puterea care ridică în vîrful stejarului seva de viaţă e tot puterea care duce apă din vasul de sticlă de pe masa mea de lucru florilor tăiate, a căror cozi stau cufundate în apă. Şi această forţă iarăşi e tot aceiaşi cu care pompăm apă din fundul unui puţ. Puterea aceasta e presiunea atmosferică. Această putere e o putere straşnică. *Otto de Guerike*[1]) i-a măsurat tăria, înhămând opt cai la emisferele lui de Magdeburg. Noi o definim mai exact, dar mai fără gust, zicând că presiunea atmosferică apasă pe centimetru pătrat cu greutatea unui kilogram. Dacă ţinem seamă că pe un centimetru pătrat trebuie să îngrămădim o mie de centimetrii cubi de apă ca să facem greutatea unui chilogram, înţelegem lesne că un turn ca acesta e nalt de zece metri; de aceea după câte ştim, putem ridica apa până la o înălţime tot de zece metri.

Sunt însă destui copaci cari sunt înalţi de 30 sau 40 metri. De aceea şi fiziologiştii[2]) cred că presiunea atmosferică nu e o explicare îndestulătoare a urcărei sevei în plante şi o consideră pe aceasta ca o minune şi ghicitoare nedezlegată.

Şi totuşi, minunea nu-i mai mare decât cauza care ridică apa în florile tăiate şi cari stau cu cozile cufundate în apa proaspătă. E vorba însă să arătăm cum lucrează anume această putere.

Când vrem să scoatem apa dintr'o fântână aşezăm o pompă. Când pistonul dela această pompă se lasă în jos, se deschide o limbuţă, sau ventil, aşezată în el şi goneşte afară aerul din pompă. Când pistonul se ridică în sus, limbuţa se închide şi apa împinsă de presiunea atmosferică intră atuncia în locul rămas gol dedesubtul pistonului Aceasta e «*horror vacui*» adică «grozăvenia locului gol de aer» al oamenilor de ştiinţă din vremurile trecute.

Dar, plantele n'au pompe cu pistoane şi ventile. Cum fac ele atunci golul care trebueşte făcut când e vorba să fie întrebuinţată presiunea atmosferică? Răspunsul e foarte uşor. Ele îl produc pe acest gol cu

---

[1]) *Otto de Guericke* născ. 1602, mort la 1686, unul dintre învăţaţi din suta a XVII-a.

[2]) Învăţaţii cari se ocupă cu studiul vieţei.

ajutorul evaporării apei și a elasticității pereților celulelor. Pereții celulelor făcuți din o materie numită celuloză sunt membrane dializoare (despărțitoare) ideale.

Atunci când sunt ude, ele lasă să treacă licidele prin ele, iar pe gaze numai în măsura în care sunt dizolvate. Ele sunt apoi elastice și forma lor obicinuită e sferică sau cilindrică, adică așa că se opune la o îndoire înlăuntru.

Când stă la aer o celulă de aceasta, umplută cu suc apos, atunci cuprinsul din ea se evaporă în atmosferă prin pereții ei. Aerul atmosferic nu poate pătrunde în locul ramas gol. Rămân atunci numai două putinți: sau celulele sunt turtite de presiunea atmosferică și strivite, sau se umplu din nou cu apă sugând-o pe aceea dela celulele vecine. Acestea din urmă, la rândul lor, caută să înlocuiască la fel perderea suferită și tot așa mai departe până se dă de apa care poate să înlocuiască pe cea evaporată. Acesta e cazul plantelor cu rădăcini în pământ umed si cazul plantelor, cari stau în apă cu cozile tăiate. De îndată ce, într'un caz sau într'altul, lipsește cum-va apa de trebuință, presiunea atmosferică strivește celulele și plantele se veștejesc.

În acest chip simplu se explică mișcarea sevei în plante, atât în cele cu rădăcini, cât și 'n cele care sunt tăiate. Între amândouă nu e nici o deosebire din punct de vedere fiziologic. Un trandafir tăiat, cu toate că îi lipsesc rădăcinile, nu se poate asemănà cu un animal căruia i s'a luat un organ trebuincios. El poate, după cum oricine știe, să dea din nou rădăcini. O creangă de oleandru dă rădăcini chiar și în apă. Iar dacă cele mai multe flori să veștejesc și mor în apă, aceasta e din alte pricini, din lipsă de hrană și din otrăvirea cu bacterii. Dacă n'ar fi aceste cauze atuncia florile tăiate ar putea trăi foarte multă vreme numai în apă proaspătă. Unele flori, ca de pildă multe orchidee, țin de fapt săptămâni întregi, când avem grijă să le schimbăm des apa.

* * *

Dacă știm odată cum fac plantele golul trebuincios, atunci e lesne să aflăm și cum ajung ele să urce apa mai sus de zece metri. Și pentru aceasta ele se slujesc de mijloace tot atât de simple pe cât de ingenioase. Trebuie să știm de la început că legea celor zece metri de înălțime se aplică numai când nu se ține seamă de acțiunea pereților vasului în care apa e închisă. Această acțiune e în schimb foarte mare când e vorba de vase foarte înguste. La lichidele care nu udă pereții vasului (ca de pildă, la mercurul dintr'un barometru obicinuit) ia naștere de pe urma acestei acțiuni o micșorare a înălțimei de urcare, iar la acele cari udă pereții vasului urmează o mărire a acestei înălțimi.

În vasele, prin urmare, microscopic de înguste din lăuntru plantelor, la înălţimea barometrică a sevei se mai adaogă şi înălţimea capilară. Cât e de mare aceasta din urmă ne putem încredinţa ţinând o fâşie lungă de bumbac sau de lână cu un capăt în apă. Atunci se pot observa urcări de peste un metru, cari firește trebuesc adăogate la cele baromefrice, când vrem să ştim cât de sus poate fi suptă seva de plante.

* * *

Aceste fapte singure tot nu sunt de ajuns pentru stejarii, brazii şi palmierii noştri. Aici mai vine o cauză şi anume solubilitatea gazelor în lichidele apoase. In timpul vieţii plantelor se formează gaze, cari la început sunt dizolvate în sevă, dar cari apoi se desvoltă treptat-treptat ca niște beşicuţi. In ori-ce caz seva plantelor vii e amestecată totd'auna cu beşici de gaze, lucru de care ne putem încredinţă cercetând cu microscopul ţesăturile plantelor- O sevă de aceasta, spumoasă, nu mai are însă greutatea specifică a apei curate, ci una cu mult mai mică. Din cauza aceasta şi înălţimea ei barometrică creşte foarte mult şi ajunge chiar de câteva ori mai mare ca acea normală.

E lesne de înţeles însă că şi acest mijloc are şi el o margine. Din această cauză tocmai nu cresc nici plantele până la cer. De îndată ce ele ar voi să treacă de marginele hotărâte, trebue atuncia să se prefacă în liane, în plante acăţătoare, care nu mai sunt verticale ; ele cresc astfel în direcţie orizontală şi cresc oricât ar vrea de mult, presiunea atmosferică ne mai stându-le în cale. Lianele pot fi lungi de sute de metri, pe când copaci de astfel de înălţimi nu se prea cunosc.

Aceasta e secretul povestit de florile de pe masa mea de lucru. In urmă îşi plecară capul şi muriră blând şi liniştit. Le otrăviseră bacteriile rele din apa de conducte.

(Traducere după prof. dr. *Otto N. Witt*), G. G. Longinescu.

CEA DIN URMA ZI DE CLASA

(Povestirea unui mic alsacian)

In dimineaţa aceia, întârziasem mult dela şcoală şi-mi era tare frică să nu cumva să fiu dojenit, cu atât mai mult, cu cât domnul *Hamel* ne spusese că ne va întrebă despre participii, iar eu nu ştiam nici o buche. Intr'o doară, îmi venì în gând, ca să nu mă mai duc la şcoală, ci s'o iau d'alungul câmpiilor.

Vremea era aşa de călduroasă, aşa de luminoasă!

Auziam mierlele fluerând la marginea pădurii, şi in fânaţuri, în dosul fierăstrăului, Prusiacii, cari făceau exerciţii.

Toate astea mă ispiteau mai mult decât regula participiilor, însă eu avui puterea să mă împotrivesc ispitei, şi alergai grabnic spre şcoală.

Trecând pe lângă primărie, văzui că lume multă se strânsese aici, aproape de grilajul cu afişe. Timp de doi ani de zile, numai d'aici am aflat noi veştile cele rele, bătăliile pierdute, cererile de toate, ordinele comandantului; iar eu mă gândem făr' să mă opresc: «Ce o mai fi oare?»

Atunci, cum se nimerise că străbătând piaţa alergând, fierarul *Wachter*, care era acolo cu ucenicul său ce se găteà să citească afişul, strigă la mine:

«Nu te grăbì atâta, micule; las' c'ai s'ajungĭ destul de vreme la şcoală!» Eu crezui că el îşi băteà joc de mine, şi intrai d'abia răsuflând în mica curte a domnului *Hamel*.

De obiceiu, înainte de începerea clasei, se făceà un mare tărăboiu, ce se auzeà tocmai din stradă: pupitre deschise — închise, lecţiunile ce băeţii le repetau în gura mare, cu toţii împreună, astupându-şi urechile pentruca să 'nveţe mai bine, linia cea mare a dascăluluĭ ce izbeà în masă: «Tăcere!»

Eu mă lăsai pe nădejdeà găligĭei acesteia, ca să mă strecor în bancă făr' ca să fiu văzut; dar tocmai în ziua aceia, totul era liniştit ca într'o dimineaţă de duminică. Prin fereastra deschisă vedeam pe colegii mei de mult aşezaţi la locurile lor, şi pe domnul *Hamel*, care tot mergeà şi venià cu înspăimântătoare-i linie de fier sub braţ. A trebuit în cele din urmă să deschid uşa şi să intru în mijlocul acestei mari tăceri. Aţi crede că roşisem şi că-mi era frică!

Ei bine, nu. Domnul *Hamel* mă privì fără mânie şi zise cu foarte multă blândeţe: Dute repede la locu-ţi, micule *Franz*; era cât p'aci să 'ncepum fără tine».

Mă repezii la banca mea, şi mă aşezai îndată la locul meu. Numai atunci, după ce mă liniştii puţin de spaima mea, băgai de seamă că dascălul nostru era îmbrăcat în frumoasa-i rendigotă verde, pieptul tivit mărunt, cu tichia de mătase neagră, înflorită, pe care el n'o punea decât în zilele de inspecţie sau la împărţirea premiilor.

De altmintrelea, întreaga clasă aveà ceva neobicinuit şi măreţ. Dar ce mă minună mai mult, fu, că văzui în fundul clasei, pe băncile care de obiceiu rămâneau goale, oameni de prin sat, aşezaţi şi tăcuţi ca şi noĭ, pe bătrânul Hauser, cu pălăria lată în borduri, pe vechimul primar, vechiul postaş, şi în urmă o mulţime de oameni. Toată lumea asta, părea întristată. Hauser adusese un abecedar învechit, roş la colţuri pe care-l ţinea deschis de tot pe genunchii săi, cu ochelarii lui cei mari d'acurmezişul paginilor.

In timp ce eu mă minunam de toate acestea, domnul *Hamel* se urcase la catedră şi, cu aceiaşi voce dulce şi cuminte, cu care mă 'ntâmpinase, ne zise:

«Copiii mei, iată cea din urmă oară când facem clasă cu toţii împreună. A venit poruncă dela Berlin ca să nu se mai înveţe decât limba germană în şcolile din Alsacia şi Lorena [1]). Dascălul cel nou va venì mâne. Astăzi e ultima lecţiune de franţuzeşte. Vă rog, dar, să fiţi băgători de seamă».

Aceste câteva cuvinte mă turburară.

Ultima mea lecţiune de franţuzeşte!..

Şi eu, care d'abia puteam să scriu! Nu voiu învăţà deci nici odată! Va trebuì să mă opresc deci numai pân' aici!... Cât de rău îmi părea acum de timpul pierdut, de orele de clasă de care am fugit ca să alerg după cuiburi sau să mă dau pe ghiaţă pe lunecuşurile de pe *Saar*. Cărţile mele, cari pân' acum îmi păreau aşa de plictisitoare, aşa de grele de purtat, gramatica mea, istoria sfântă, le priviam acum ca pe nişte prieteni vechi, de cari cu multă durere m'aş fi despărţit. Tot asemenea şi cu domnul Hamel. Numai gândul, că acum-acum va pleca, că nu l'oiu mai vedeà nici când, mă făcea să-mi uit de pedepsele şi tăişurile liniei.

Sămanul om;

El se 'mbrăcase cu aceste haine frumoase de Duminică în cinstea acestei ultime lecţiuni ş'acum pricepeam eu pentruce aceşti bătrâni din sat veniseră să se aşeze tocmai în fundul clasei. Ca şi cum şi lor le părea rău că n'o să mai vie d'acum înainte în această şcoală. In chipul acesta părea că ei vroiau să mulţumească dascălului nostru pentru cei patruzeci de ani de muncă şi de a-şi arăta datoria lor către patrie ce d'acum se duce...

Gândiri d'acestea îmi brăzdau mintea, când auzii strigându-mi-se numele. Îmi venise rândul să recitez. Ce n'aş fi dat să pot spune şi eu d'a-rândul această faimoasă regulă a participiilor, cu glas tare, desluşit, făr' de greşeală; însă mă încurcaiu la cele dintâi cuvinte şi rămăseiu aşa în picioare, legănându-mă în bancă, cu inima strânsă, fără să ridic capul măcar. Auzii pe domnu *Hamel* care-mi zicea:

«Las' că nu te-oiu mustra, micule *Franz*; ar trebuì să fii pedepsit... iată totul. In toate zilele spui: «Păi cum, parcă n'am eu timp. Oiu învăţa eu mâne». Si iacătă ce faci acum... Ah! ăsta a fost marele păcat al Alsaciei noastre, să tot lase instrucţiunea pe mâne. Vezi, oa-

[1]) Alsacia-Lorena sunt două provincii ale imperiului german recucerite în războiul dela 1870, dela Franţa, care le încorporase pe la mijlocul sutei a 17-a. Populaţia este de 1,719,470 locuitori, din cari 217,000 vorbesc limba franceză sau patois. Din 1700 comune, în 309 limba franceză este oficială.

menii ceia de colo, ne-ar putea cu tot dreptul zice: «Cum! ţineţi într'una că sunteţi Francezi, şi voi nici că ştiţi măcar să vorbiţi şi să scrieţi în limba voastră!...

De cât că în toate aste, sărmanul meu Franz, nu numai tu eşti cel mai vinovat.

Avem cu toţii păcatele noastre, pentru care trebue să ne mustrăm. «Părinţii voştri n'au ţinut atâta să vă vadă luminaţi. Lor le plăcea mai bine să vă trimeată la munca câmpului, sau la fabrica de tors, ca să aibă câţi-va gologani de prisos. Dar eu oare, nu trebue să mă mustru? Nu v'am trimes eu oare, de atâtea ori, să-mi udaţi grădina în loc să vă pun pe carte? Şi când îmi veneà poftà să mă duc să pescuesc păstrăvi, nu vă dam eu drumul fără nici o stânjeneală?...»

Atunci, dintr'odată, domnul *Hamel* prinse a ne vorbi despre limba franceză, zicând că e limba cea mai frumoasă din lume, cea mai limpede, cea mai temeinică că trebuia s'o păstrăm întotdeaunà între noi, ca să n'o uităm niciodată, pentru că, un popor, nu cade în robie, atâta vreme câtă el îşi păstrează bine limba sa, e ca şi cum ar ţine cheia închisorii... Apoi, el luă o gramatică şi ne citi lecţia. Mă miram şi eu cum de pricepeam. Toate câte le spunea îmi păreau uşoare, usoare de tot... Imi vine a crede că niciodată, la nici un lucru, n'am fost eu cu atâta băgare de seamă, dar că nici el nu pusese vreodată atâta răbdare în explicaţiunile sale. Ai fi zis că înainte de a se duce, sărmanul om, voia să ne dea întreaga lui ştiinţă, s'o facă să ne intre în cap, iac'aşa dintr'odată.

Sfârşindu-se lecţiunea, ne puse să scriem.

Pentru ziua aceia, domnul *Hamel*, ne pregătise modele noi, pe care era scris cu litere mari şi frumoase: **Franţa, Alsacia.** Erau desemnate mici steguleţe, care fâlfâiau de jur împrejurul clasei, atârnate de colţurile pupitrelor noastre. Să fi văzut numai aplicarea fiecăruia, şi doamne, ce tăcere! N'auziai de cât scârţâitul peniţelor pe hârtie. Intr'o doară, prin fereastra deschisă, intrară câţiva cărăbuşi de primăvară, dar nimeni nu s'a uitat la ei, nici chiar mititeii, care se siliau să tragă liniile literilor, cu inimă şi cu dragoste ca şi cum şi aceste erau tot franţuzeşti...

Pe straşina şcolii, porumbeii gungureau încetişor, iar eu ascultându-i îmi ziceam: «Oare nu cumva i-o sili să cânte 'n nemţeşte»?

In răstimpuri îmi ridicam ochii de deasupra cărţii, vedeam pe domnu *Hamel* nemişcat pe catedră, ţinându-şi privirea pe obiectele dinprejurul său, ca şi cum ar fi vrut să soarbă 'n priviri, întreagă această mică şcoală...

Gândiţi-vă! patruzeci de ani, de când sta el colo la locul său, cu curtea în faţă şi cu clasa de asemeni. Numai băncile, pupitrele, s'au netezit, s'au frecat, de atâta întrebuinţare; nucii din curte crescuseră, iar

hameiul, ce 'l plantase chiar el, împodobea ferestrele până în strașini, ca niște ghirlande. Ce supărare mare trebuia să fi fost pentru bietul om, să părăsească toate aceste lucruri, s'auză pe sora lui în camera de deasupra, mergând-venind, gata să pecetluiască lăzile! căci ei trebuia să plece chiar mâne, să se ducă din țară pentru totdeauna.

Totuși, el avu curajul, ca să sfârșim cu lecția pân' la capăt. După scris, făcurăm lecția de istorie, apoi micuții cântară cu toții împreună **ba, be, bi, bo, bu.**

Colo 'n fundul sălii, bătrânul *Hauser* își puse ochelarii, și ținând abecedarul cu amândouă mânile, silabiseà buchiile împreună cu ceilalți. Să-l fi văzut cum se sărguià; vocea sa tremurà mișcată, și era așa de nostim de văzut, că zău, ne veneà par'că a plânge și a râde. Ah! cum am să țiu eu minte această ultimă zi de clasă..,

Deodată, orologiul bisericii prinse a bălăngăni rugăciunea: Angelus[1]). In aceiași clipă trompetele Prusienilor, cari se întorceau de la exerciții, izbucniră sub ferestrele noastre... Domnul *Hamel*, îngălbenit, se sculă in picioare la catedră.

Niciodată nu-mi păruse așa de măreț.

«Prietenii mei, zise el, prietenii mei, eu... eu...»

Insă ceva îl năbușià. El nu putea să-și sfârșească cuvântul.

Se întoarse spre tablă, luă o bucată de cretă și apasând din toate puterile sale, el scrise, cât putu de mare:

«Trăiască Franța!»

Apoi rămase acolo, cu capul sprijinit de zid, și fără să vorbească ne făcu semn din mână.

«S'a sfârșit... plecați!»

(Din Alphonse Daudet). Trad. de G. M. Ionescu.

Voi tinerilor nu vă râdeți de moșneagul cu părul alb; floarea ce se dezvoltă câte zile va rămâne oare toi roșă?

(Proverb manciurian).

---

1) Salutare îngerească, un cântec-rugăciune al bisericii romano-catolice ce-l cântă dimineața, la amiază și seara clopotele bisericii.

FIRE DE ARTIST.

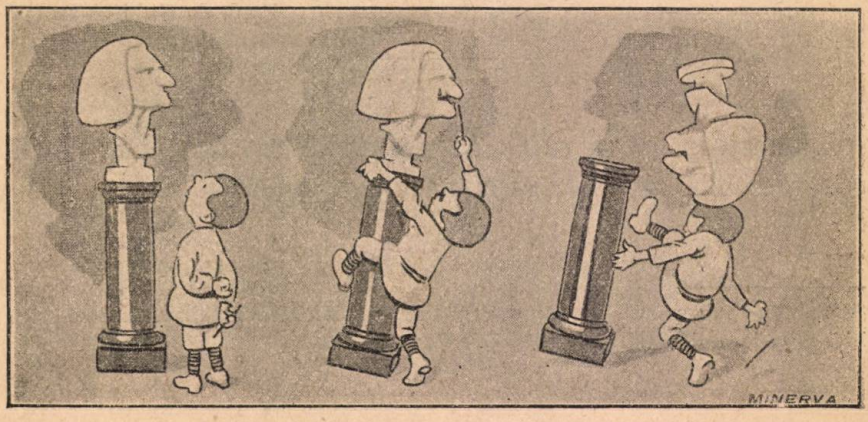

La Redacţia „AMICULUI TINERIMEI“ se găsesc de vânzare exemplare complecte şi legate frumos, anii II, III şi IV, fiecare cu preţul de Lei 4.

Domnii, cari doresc a se abona peutru anul corent, care începe cu luna Septembre, sunt rugaţi a trimite de urgenţă abonamentul.

Domnii, cari au primit numărul 1 şi 2 al revistei noastre sunt rugaţi a ne comunicà de urgenţă dacă se abonează sau nu. În cazul întâi îi rugăm a ne trimite abonamentul, în cazul al doilea, a ne înapoià numerele.

Direcţiunea „AMICULUI TINERIMEI“ roagă pe toţi iubitorii de buna îndreptare a tineretului nostru, cari doresc a colabora, să ne trimită articole potrivite pentru tinerime, scrise într'o limbă adevărat populară şi pe înţelesul tuturor.

Tot ce priveşte abonamentele, expediţia, etc., se va adresa Institutului de arte grafice „MINERVA“, Bucureşti, Bulevardul Academiei, No. 3. Ce priveşte redacţia, se va adresà d-lui I. MOISIL, Bucureşti, Şoşeaua Kiselef, No. 3.

Poşta Redacţiei.

D-lui *Leon* — Craiova Mulţumiri pentru urări. Primim ce a-ţi propus. Să fie însă cât se poate de lămurit şi scurte.

Mai *multor elevi cl. VII. Lazăr.* — Cu începutul vi se va împlini dorinţa Vă rugăm a face propagandă cât mai mare pentru «Amicul« D-voastră.

Unui *şcolar* — Craiova Arătaţi-ne numele D-voastră. Ori când scrieţi despre lucruri bune cum a fost şi cu scrisoarea Dv. — iscăliţi-vă numele. Pentru noi e interesantă scurta biografie ce v-aţi făcut. Poezioara e bunicică, dar noi vă sfătuim să mai aşteptaţi cu publicarea poeziilor.

D-lui *I. S. R. Galaţi.* — Revista noastră apare de 2 ori, la 1 şi 15 a fiecărei luni

Tinerilor! răspândiţi revista voastră cât puteţi mai mult.

Păstraţi numerele spre a le lega la sfârşitul anului!

CUM JUDECA DIFERITE REVISTE INSAMNATATEA „AMICULUI TINERIMEI“ ?

«Luăm şi de astădată notiţă despre această revistă, pentru că o merită în deplină măsură. In literatura noastră n'a fost şi nu cunoaştem să fie o foaie mai potrivită şi mai folositoare în felul său tinerimei noastre ca „AMICUL TINERIMEI“ a d-lui I. Moisil....

Judecând după pornirea ei serioasă şi temeinică, această revistă merită nu numai a fi abonată, ci dacă ne iubim tinerimea noastră, viitorul neamului nostru, avem să o sprijinim din toate puterile, pentru ca se poată fi o revistă de model, de care are neamânată trebuinţă tinerimea noastră....

N'avem destule cuvinte pentru a îndemna îndeajuns şi cu toată seriozitatea la abonarea şi sprijinirea cât mai mare şi mai intensivă a revistei „AMICUL TINERIMEI“, pentru că mai bun serviciu literaturei şi mai mare folos tinerimei noastre de abia vom puteà face.

Să nu uităm, că suntem încă foarte mult datori creşterii adevărate a tinerimei noastre.» CONTROLA. — Timişoara.

«Pe lângă mici istorioare cu fond ştiinţific ori moral, „AMICUL TINERIMEI“ cuprinde un articol biografic foarte educativ asupra lui Mihail Faraday, celebrul electrician din prima jumătate a sec. XIX.... Până mai anul trecut această revistă era singura de felul ei şi în cei patru ani de apariţie a adus mult folos moral şi intelectual micilor săi cititori, răspândind multe învăţături şi cunoştinţe. Şi astăzi este încă singura bună pentru publicul şcolar, deşi încercări în acest gen de literatură s'au mai întreprins şi prin alte părţi cu mai mult sau mai puţin succes. Revista aceasta e un produs demn al mişcării culturale din Târgu-Jiu începută şi susţinută de o mână de oameni iubitori de neam.»

SĂMĂNĂTORUL. — Bucureşti, (No. 8/907).

„AMICUL TINERIMEI“ singura revistă pentru tinerime are un conţinut foarte potrivit pentru tinerime şi o recomandăm călduros părinţilor să o aboneze pentru copii.

«JUNIMEA LITERARĂ». — Suceava, Bucovina.

„AMICUL TINERIMEI“ cuprinde povestiri scrise uşor şi curat, toate foarte potrivite pentru îndrumarea morală a celor pentru cari scrie. «RĂVASUL» din Cluj. — Transilvania.

D-l *Al. Ciura* scrie în „FOAIA ŞCOLASTICĂ“ din Blaj: „Reviste pentu tinerime nu avem decât una singură: „AMICUL TINERIMEI“ a d-lui Moisil, escelent redactată ce e drept, dar redactată mai mult pentru tinerimea adultă decât pentru cea din şcoalele primare...“.

„AMICUL TINERIMEI“— cea mai bună revistă pentru tinerimea şcolară. E redactată după sistemul revistelor tinerimei din Germania. Samănă morală, virtute, iubire de muncă, de neam şi iubirea deaproapelui. Se ocupă cu subiecte practice de ştiinţă. Limba uşoară şi materialul este foarte variat. Ea întregeşte şi ciseleză educaţia primită în şcoală şi este cel mai bun povăţuitor al tinerimei. O recomandăm elevilor liceelor noastre şi părinţilor.

REVISTA BISTRIŢEI». — Transilvania.

Anul al V-lea No. 3. 1 Noembrie 1907.

AMICUL TINERIMEI

REVISTA PENTRU TINERIMEA ȘCOLARĂ

LICEUL NAȚIONAL BIBLIOTECA IAȘI

BUCUREȘTI
INSTITUTUL GRAFIC MINERVA

DIRECTOR: I. MOISIL

Numărul 20 bani.

„MINERVA“

INSTITUT DE ARTE GRAFICE ŞI EDITURĂ

Bd. Academiei, 3 — Str. Edgar-Quinet, 4

BUCUREŞTI

CARŢI POTRIVITE PENTRU TINERIME:

Bălcescu N.: Istoria Românilor	Preţul Lei	1.50
Boureanu E.: Povestiri din copilărie . .	» »	1.50
Creangă Ion: Opere complecte	» »	1.50
Ispirescu P.: Legende şi Basme . . .	» »	1.50
Ispirescu P.: Povestirile unchiaşului sfătos	» »	1.50
Popovici Aurel: Vorbe înţelepte . . .	» »	1.50
Petrescu Petra N.: Ilie Marin	» »	1.50
Urechiă N.: În Bucegi	» »	1.50
Delatismana: 100 Basme	» »	2.50
Genlis: Povestiri morale	» »	1.50
Livescu: Nu se cuvine	» »	1.50
Mera I. T.: Din Lumea basmelor . . .	» »	3.50

BIBLIOTECA POPULARA „MINERVA“

No. 1. Istoria Populară a Românilor . . . . . à 0.15
No. 2 Istoria Populară a Românilor . . . . . à 0.15
No. 3. Istoria Populară a Românilor . . . . . à 0.15
No. 4. Cântarea României à 0.15
No. 5. Istoria Populară a Literaturii Româneşti. . à 0.15
No 6. Revoluţia lui Tudor Vladimirescu . . . . à 0.15
No. 7. Perderea Basarabiei à 0.15
No. 8. Unirea Principatelor şi Cuza . . . . . à 0.15
No. 9. Mih. Kogălniceanu à 0.15
No. 10. Vasile Alexandri à 0.15
No. 11 Ştefan-cel-Mare . à 0.15
No. 12—13. Istoria lui Mihai Viteazul . . . . à 0.15
No. 14. Revoluţia lui Horia à 0.15
No. 15. Răpirea Bucovinei à 0.15
No. 16. Cum să ne creştem copiii . . . . . à 0.15
No. 17. Păstrarea sănătăţii à 0.15
No. 18. Ce să citim ? . . à 0.15
No. 19. Zece Maiu. . . à 0.15
No. 20. Răzb. p. Neatârn. à 0.15
No. 21. » » » à 0.15
No. 22. » » » à 0.15
No. 23. Viaţa Mitropolitului V. Costachi . . . . à 0.15
No. 24. Aritmetică . . . à 0.15
No. 25. Femeile în revoluţia din Rusia . . . . . à 0.15

N-rul 3. 1 Noembrie Anul V.

REVISTA PENTRU TINERIMEA ŞCOLARA

❊ ❊ ❊ ❊ ❊ CULTURA ❊ ❊ ❊ ❊ ❊
MORALA, IUBIRE DE NEAM, ŞTIINŢA,
❊ ❊ ❊ ❊ ❊ MUNCA ❊ ❊ ❊ ❊ ❊

APARE DE 2 ORI PE LUNĂ SUB DIRECŢIA
D-lui I. MOISIL. — Bucureşti

ABONAMENTUL ANUAL:
În România . . . . . Lei 5
Afară de România . . . Coroane 5

NUMARUL 20 BANI

MIDAS[1].

Se zice, că odinioară, *Dionysos*, puternicul zeu al vinului, trecu marea în Asia şi se plimba însoţit de bacantele şi satyrii săi. În petrecerile lor ajunseră până la vârfurile încinse cu viţă de vie ale muntelui *Tinolos*. Aici băgară de seamă, că lipseşte dintre ei *Silenos*, un beţivan bătrân care, ameţit de vin, adormise şi rămase îndărăt.

Pe când dormeà bătrânul, deteră peste el nişte ţărani din Frigia, cari îl legară cu cununi de flori, şi-l duseră înaintea regelui lor *Midas*. Acesta întâmpină cu mult respect pe prietenul zeului sfânt, îl primì cu braţele deschise, şi-l ţinu tot în ospeţe zece zile şi zece nopţi. Într'a unsprezecea dimineaţă, însă, regele îşi conduse oaspele pe câmpiile Lydiei, unde îl predete zeului *Bacchos*. Vesel că şi-a găsit iară pe bătrânul său tovarăş, zeul zise regelui, să-i ceară un dar, că bucuros îi împlineşte orice.

[1]) Din mitologia veche.

Atunci zise Midas: «Dacă-mi dai voe să aleg, mare Bacchos, atunci fă ca tot ce voiu atinge cu corpul meu, să se prefacă în aur sclipicios».

Zeului îi părù rău, că Midas nu și-a ales ceva mai bun, cu toate astea, îi împlinì dorința.

Voios pentru darul acesta stricăcios, Midas se depărtă cu grabă de la zeu și încercă să se convingă dacă i se împlinește făgăduința... și iată... ramura verde, care o rupse dintr'un stejar, se preface în aur! Iute ridică o piatră dela pământ, și asta se prefăcù în bulgăr sclipicios de aur. Apoi rupse spice coapte de pe paiu și iară culese aur. Poamele cari le luà de pe pom, străluceau ca merele Hesperidelor. Încântat alergă în palatul său. Abia atinseră însă degetele lui usciorii dela ușă, deodată usciorii luminau ca jăraticul. Vesel peste măsură, porunci servitorilor să-i gătească o masă aleasă. Cât ai bate în palme se întinse o masă încărcată cu fel și fel de fripturi gustoase și pâne albă. Regele își întinse mâna după pâne, sfânt dar al zeiței Demeter, însă pânea se prefăcù în metal tare ca piatra... luă în gură friptură, dar în dinți suna metalul sclipicios... prinse cu mâna paharul, ca să soarbă vinul mirositor... pe gât părea că-i luneca aur curgător. Numai acum înțelese, ce dar înfricoșat și-a dorit. Pe cât de bogat, pe atât de sărac, își blestemà prostia sa, pentrucă nici foamea, nici setea nu și-o puteà stâmpărà, simțià sigur că-l așteaptă o moarte înfiorătoare. Desperat își atinse fruntea cu pumnul... o, groază! și fața îi străluceà și sclipeà ca aurul.

Atunci, plin de spaimă, își ridică mânele spre cer și se rugă: «o milostivește-te, milostivește-te părinte Dionysos, iartă mie păcătosului slab de minte și scapă-mă de răul acesta sclipicios».

Bacchos, zeul prietenos, ascultă rugăciunea nebunului, care se pocăià, desfăcù vraja și zise: «Dute la râul Paktolos, până vei dà de izvorul lui în pădure. Și acolo, unde izvorăște din stâncă apa spumegătoare, cufundă-ți capul în unda cea rece, până vei scăpà de poleitura strălucitoare. Deodată cu aurul, să-ți speli și păcatul».

Midas ascultă porunca zeiască și, ce să vezi? în aceiași clipă vraja dispărù dela el, dar puterea producătoare de aur trecù asupra râului care, din vremea aceea, duce cu sine metalul prețios în mari cantități.

Din ziua aceea, Midas urà toate bogățiile. El ieșia din curțile sale pompoase și petreceà bucuros prin păduri și prin livezi, adorând pe *Pan*, zeul câmpurilor, care locuià cu plăcere în peșterile umbroase ale stâncilor. Inima regelui însă rămase nebună, ca și mai 'nainte, și-i câștigă un nou dor, de care era scris, să nu se poată scăpà.

Pe munții Tmolos, Pan, zeul cu picioarele de țap, obicinuià să cânte nimfelor cu fluerul său de trestie, cântece șăgalnice. Odată Pan în-

drăznì să se ia la întrecere chiar cu zeul *Apollo*. Bătrânul zeu de munte, Tmolos, încins cu frunze de stejar peste părul-i vineţiu şi peste tâmple, şedeà pe o stâncă ca să hotărască cearta ca judecător, — jur-împrejur şedeau nimfe drăgălaşe, bărbaţi şi femei muritori, ca să asculte. Între aceştia şi regele Midas.

Acuşi începù să cânte Pan despre Syrinx [1]), scoţând glumeţ din fluer sunete barbare. Midas ascultà la el vrăjit.

După ce sfârşi Pan, păşi înainte Apollo într'o haină lungă de purpură, capul lui, cu păr creţ, bălai, era încins cu cunună de laur, în stânga avea lira de os de elefant, faţa şi ţinuta lui era plină de maiestate zeiască. El atinse coardele astfel că scoase din ele tonuri cereşti, cu cari vrăjì pe ascultători şi-i umplù pe toţi de respect. Tmolos, judecător iscusit, hotărâ că lui Apollo i se cuvine premiul.

Pe când cei de faţă aprobau judecata, bătând cu toţii în palme, Midas nu-şi putù ţine gura flecăreaţă şi strigă cu glas tare că judecata nu este dreaptă, pentrucă premiul îl merită Pan. Atunci Apollo, fără să-l poată vedea cineva, se apropie de nebunul rege, şi-l apucă de amândouă urechile, c'o zmâncitură uşoară le trage în sus şi, ce să vezi? urechile se lungesc şi se acoper cu păr sur şi zeul făcù ca ele să se mişte cu înlesnire în partea din jos, pentrucă nu puteà suferì ca nişte urechi aşa proaste să-şi mai păstreze forma omenească. Două urechi lungi de măgar împodobeau acum capul sărmanului rege, care se ruşina amar de podoaba care-l făcea de ocară. Cu o învelitoare mare incercă el să-şi acopere ruşinea şi s'o ascundă de ochii lumii. Dar dinaintea servitorului, care obicinuià să-l tundă, urechile n'au putut rămâne ascunse. Abia zărì servitorul noua podoabă a stăpânului său şi deodată se stârnì în el pofta de-a descoperì cuiva taina aceasta. N'a îndrăznit însă să o spună unui om pământean. Totuşi, ca să-şi poată uşurà inima ieşì la ţărmurii râului, săpă în pământ o groapă şi şoptì în ea această taină ciudată. După aceea astupă iară, cu grijă, groapa şi plecă mai departe uşurat. Nu trecu însă mult şi din groapă răsărì o pădure deasă de trestie. Tulpinele de trestie murmurau într'un mod miraculos, de câte ori le atingeà o boare uşoară şi şoptiau între ele aşa de încet, dar totuşi uşor la înţeles: «Regele Midas are urechi de măgar!» In chipul acesta s'a descoperit secretul [1]).

După **G. S.** **N. Petra Petrescu.**

---

[1]) Syrinx era o nimfă care se prefăcù în trestie. Fluerile se numiau la vechii greci tot syrinx.

[1]) Zeul *Pan*, al pădurilor şi păşuneior, era închipuit de vechii greci ca un om cu coarne şi picioare dc ţap. El era apărătorul turmelor şi al păstorilor, dar în păduri era înspăimântător. De aceea spaima se mai numeşte şi panică.

OLEANDRU.

Fiecare din voi, tineri cititori, cunoaşteţi oleandru, acest pomişor ce se ţine prin casele oamenilor, cu florile lui cele frumoase şi roşii. Mulţi însă poate nu ştiu că oleandru este una din plantele cele mai otrăvitoare. De aceia este bine ca omul să fie cu băgare de samă, când ţine oleandru în odăi, căci de multe ori să pot întâmpla nenorociri din pricina lui. Chiar Pliniu, vestitul naturalist din anticitatea romană, pomeneşte de oleandru ca o plantă otrăvitoare şi cercetările ştiinţifice au dovedit că aşa este.

În anii din urmă s'au otrăvit în Madrid mai mulţi oameni, după ce au mâncat păseri fripte şi gătite cu frunze de oleandru. În sudul Spaniei şi al Italiei să întrebuinţează adică scoarţa măcinată al acestui pomişor la otrăvirea şoarecilor şi al şobolanilor (guzganilor) şi a altor lighioane stricăcioase. În amândouă din aceste ţări, oamenii cred că ţinuturile unde cresc mulţi oleandri sunt plinc de friguri şi locuitorii se feresc a petrece mult timp prin aceste locuri. In America de Nord unde copacii de oleandru împodobesc malurile râurilor, oamenii îi stârpesc din apropierea locuinţelor, ba chiar este oprit prin lege a se ţine oleandri pe lângă case. În fine trebue să ştim că şi albinele încunjoară această frumoasă, dar veninoasă plantă.

Neunirea şi vrajba aduc cele mai mari rele patriei şi neamului.

Un linguşitor este un rob, care nu-i bun la nici un stăpân.

Montesquieu.

COPERNIC.

Dialog de G. Leopardi [1])

(In patru scene).

SCENA INTÂIA.

ORA PRIMĂ ŞI SOARELE.

ORA PRIMĂ. — Bună zioa, Excelenţă.

SOARELE. — Da; mai bine noapte bună.

ORA PRIMĂ. — Caii sunt la rând. [2])

SOARELE. — Bine.

ORA PRIMĂ. — Aurora a venit de o bucată de vreme.

SOARELE. — Bine: Vină sau meargă, cum îi place.

ORA PRIMĂ. — Ce vrei să zici, Excelenţă?

SOARELE. — Vreu să mă laşi în pace.

ORA PRIMĂ. — Dar, Excelenţă, noaptea a durat atâta că numai poate durà; şi dacă noi mai întârziem, vezi, Excelenţă, să nu se nască vreo neorânduială.

SOARELE. — Nască-se orice, că io nu mă mişc.

ORA PRIMĂ. — Oh, Excelenţă, ce-i asta! Te simţi poate rău?

SOARELE. — Nu, nu, eu nu simţ nimica, decât că nu vreau să mă mişc, şi du-te şi-ţi vezi de trebile tale.

ORA PRIMĂ. — Cum pot merge eu, dacă nu vii Excelenţa ta, că io sunt prima oră a zilei? Şi ziuă cum poate fi, dacă Excelenţa ta nu vrei, ca de obiceiu, să eşi afară?

SOARELE. — Dacă nu vei fi prima oră a zilei, vei fi prima oră a nopţii; sau orele nopţii vor fi îndoite, şi tu şi tovarăşele tale, veţi stà în linişte. Pentrucă, ştii ce e? eu sunt ostenit de a mă învârtì, ca să fac lumină câtorva vieţuitoare, cari trăesc colo pe un pumn de noroiu, atât de mic că eu, care am bună vedere, nu-l pot vedeà; şi astă noapte am hotărât, să nu mai încep această osteneală. Oamenii, dacă voesc să vadă lumină, să-şi ţină focurile aprinse, ori să se îngrijească în alt mod.

ORA PRIMĂ. — Şi ce mod vrei să afle sărmanii, Excelenţă? Să-şi ţină lămpile, sau să îngrijească de luminări, cari să ardă în tot timpul

1) G. Leopardi, unul din cei mai mari poeţi italieni (1798—1837). Fire de o rară delicateţă şi nobleţă morală şi imaginaţiune profundă.

2) Cei vechi credeau, că Soarele, zeul luminei, ese din ocean, ca şi zâna zorilor Aurora, care vesteşte sosirea lui, într'un car cu 4 cai; şi seara iar se coboară de pe cer în palatul Tethydei, în ocean.

zilei, va fi o cheltuială prea mare. Dacă s'ar fi aflat un fel de aer, care să poată arde, ca să lumineze stradele, camerele, prăvăliile, pimniţele, şi orice lucru, şi toate aceste cu puţină cheltuială; atunci aşi zice şi eu, că lucrul e uşor. Dar vor trece trei sute de ani, ceva mai mult ori mai puţin, pânăce oamenii vor aflà acest mijloc, şi până atunci vor sfârşì uleiul şi ceara, şi păcura, şi seul; şi nu vor mai aveà ce arde.

Soarele. — Vor prinde licurici şi vermuşi de acei cari lucesc.

Ora primă. — Şi de frig cum se vor păzì? că fără ajutorul care-l aveau dela Excelenţa ta, nu va ajunge focul tuturor pădurilor, ca să-i încălzească. Afară de aceasta vor murì şi de foame, pentrucă pământul nu va mai produce roadele sale. Şi aşa, după câţiva ani, se va pierde sămânţa acelor sărmane vieţuitoare; căci dupăce vor fi umblat câtva timp ici şi colo, căutând pe dibuite din ce să trăiască şi cu ce să se încălzească; în sfârşit, când se va fi mistut tot ce se poate mâncà, şi se va fi stins cea din urmă scânteie de foc, vor murì toţi în întuneric, îngheţaţi ca nişte bucăţi de cristale de stâncă.

Soarele. — Ce-mi pasă mie de aceasta? Ce, sunt eu doica neamului omenesc; sau poate bucătariul lui, ca să-i coc şi să-i pregătesc mâncările? Şi ce grije trebue să port eu, dacă un oarecare mic număr de făpturi invizibile, departe de mine milioane de miluri, nu văd şi nu pot răbdà frigul, fără lumina mea? Şi, apoi dacă eu trebue să ţin loc cum se zice, de cuptor sau de cămin acestei familii omeneşti, e lucru firesc ca, voind familia să se încălzească, să vină ea în jurul căminului nu căminul să alerge în jurul casei. Pentru aceea, dacă Pământul are trebuinţă de prezenţa mea, să umble el şi să se sileascâ a o aveà; căci eu, pentru mine, nu am trebuinţă de nici un lucru dela Pământ, ca să-l il ceiu.

Ora primă. — Excelenţa ta vrei să zici, dacă înţeleg eu bine, că ceeace ai făcut Excelenţa ta în trecut, să facă acum Pământul.

Soarele. — Da; acum şi totdeauna de aci înainte.

Ora primă.—A bună seamă Excelenţa ta ai bun temeiu pentru aceasta; afară de aceasta, poţi face ce vrei. Dar totuşi, binevoeşte, Excelenţă, a socotì, câte lucruri frumoase trebue să se schimbe, voind a stabilì această nouă rânduială. Ziua nu va mai avea frumosul său car întraurit, cu frumoşii săi caĭ, cari se scăldau în mare; şi ca să lăsăm alte amănunte, noi bietele ore nu vom mai avea loc în cer, şi din copile cereşti vom ajunge pământene; dacă, precum aştept eu, nu ne vom preface mai de grabă în fum. Dar de asta fie cum-va voì; punctul de căpetenie va fi de a îndupleca Pământul să se învârtească ceeace va fi destul de greu; pentru că el nu e deprins cu aşa ceva; şi are să-i pară ciudat a trebui să alerge neîncetat şi să se ostenească atâta, el care până acum

nici nu s'a clătit din loc. Şi dacă Excelenţa ta acum, precum se pare începi a te da puţin lenei; aud că şi Pământul nu iubeşte osteneala astăzi mai mult ca altădată.

Soarele. — Trebuinţa il va sili şi-l va face să sară şi să alerge cât se cuvine. Dar ori cum, calea cea mai uşoară şi mai sigură este de a afla un poet sau un filosof, care să-l înduplece a se mişca, sau dacă nu-l va putea hotărî altfel, să-l facă cu sila să plece. Pentrucă această afacere stă mai mult în mâna filosofilor şi poeţilor; ba aci ei pot face totul. Poeţii au fost aceia, cari în trecut, când io eram tânăr, şi le dam ascultare, m'au făcut cu frumoasele lor cântece, să iau asupra-mi ca o petrecere, sau ca o îndeletnicire care-mi face cinste, acea nebunească osteneală de a alerga ca un desperat, aşa de mare şi de gros cum sunt eu, în jurul unui grăunţel de nisip. Dar acum că sunt matur de vârstă şi că m'am întors spre filosofie, caut în ori ce lucru folositoriul şi nu frumosul, şi simţemintele poeţilor, dacă nu mă supără, mă fac să râd. Ca să fac un lucru, trebue să am bune şi solide temeiuri; şi pentrucă nu aflu nici un motiv, pentru care să prefer vieţii ticnite şi fără grijă o viaţă activă, ale cărei roade nu plătesc munca; am hotărât să las ostenelele şi grijile pentru alţii, şi io să trăesc în casă liniştit şi fără afaceri. Această schimbare în mine, afară de ceeace a contribuit vârsta, cum ţi-am spus, au făcut-o filosofii; acest soiu de oameni au început azi să aibă multă putere, şi au din zi în zi mai multă. Aşa că, voind să facem ca pământul să se miște, şi să înceapă a se învârti în locul meu, de o parte ar fi mai potrivit un poet de cât un filosof; pentrucă poeţii, acum cu un basmu, acum cu altul, dând a înţelege că lucrurile lumei sunt de valoare şi importante, şi că sunt plăcute şi frumoase mult, şi deşteptând multe speranţe vesele, adeseori îndeamnă pe alţii la osteneli; şi filosofii îi desfătuesc. Insă, pe de o parte, pentrucă filosofii au început a avea mai multă înrâurire, mă îndoesc că Pământul ar asculta astăzi de un poet mai mult decât aşi asculta eu; sau, dacă ar ascult,a n'ar urma vorbelele lui. Şi de aceea va fi mai bine, să ne adresăm unui filosof, pentrucă de şi filosofii sunt puţin îndemânatici şi mai puţin aplicaţi a îndemna pe alţii la lucru; cu toate acestea, în cazul de faţă, un caz atât de extraordinar, se poate ca ei să isbutească mai de grabă. Afară numai dacă Pământul n'ar crede, că e mai bine să pieară de cât să se ostenească atâta: în ceeace eu iaşi da dreptate; destul că noi vom vedea ce va urma. Aşa dar tu vei face un lucru; vei merge tu, sau vei trimite pe vreuna din tovarăşele tale acolo pe Pământ; şi dacă veţi găsi pe vreunul din acei filosofi, că stă afară la răcoare privind la cer şi la stele, cum e firesc că trebue să aflaţi din

cauza acestei nopţi atât de lungi; fără multă vorbă, să-l ridicaţi pe sus, să-l luaţi în spate şi să mi-l aduceţi în coace. Eu îl voiu învăţa, ce trebue să facă. M'ai înţeles?

Ora primă. Da, Excelentă, te voiu ascultà.

SCENA A DOUA.

Copernic.

(Pe terasa casei sale, privind cerul la răsărit prin un mic tub de hârtie, pentrucă ochianele încă nu erau inventate).

Mare lucru-i ăsta. Sau că toate ciasornicele sunt greşite, s'au că soarele ar fi trebuit să răsară acum mai bine de o oră; şi nu se vede nici măcar o licărire la răsărit, cu toate că cerul e senin şi curat ca o oglindă. Toate stelele lucesc ca şi cum ar fi miezul nopţii. Du-te acum la Almagesta [1]) sau la Sacrobosco, să-ţi arăte cauza acestei întâmplări. Eu am auzit vorbindu-se mai de multe ori de noaptea, care Joe o petrecu cu soţia lui Anfitrione, şi-mi aduc aminte că am cetit nu de mult în o carte modernă de un spaniol, că Peruvianii povestesc, că odată, în vechime, a fost în ţara lor o noapte foarte lungă, aproape fără sfârşit; şi că în urmă soarele a eşit dintr'un oarecare lac, pe care ei îl numesc Titicaca. Dar până acî am socotit, că acestea nu sunt decât vorbe de glumă; şi eram convins de aceasta, cum sunt toţi oamenii cu judecată. Acum, când văd că raţiunea şi ştiinţa, vorbind adevărul, nu preţuesc un baraboiu, îmi vine să cred, că acestea şi alte lucruri sunt adevărate, foarte adevărate. Ba am să mă duc la toate lacurile şi la toate bălţile, la cari voiu putea, să văd nu voiu isbutì să pescuesc soarele. Dar ce e acest sgomot care-l aud, pare că e fâşeitul aripelor unei mari paseri.

SCENA A TREIA.

Ora de pe urmă şi Copernic.

Ora de pe urmă. — Copernic, i-o sunt ora de pe urmă.

Copernic. — Ora de pe urmă? Bine; la aceasta trebue să ne supunem. Numai, dacă se poate, dă-mi atâta vreme, să-mi pot face testamentul şi să-mi puiu lucrurile în rând înainte de a murì.

Ora de pe urmă. — Ce a murì? I-o nu sunt ora de pe urmă a vieţii.

Copernic. — Oh, ce eşti dar? Ora de pe urmă a serviciului religios?

Ora de pe urmă. — Nici asta nu sunt.

---

[1]) O culegere de observaţiuni astronomice şi de probleme geometrice a lui Ptolomeu, cartea cea mai importantă de astronomie, rămasă din anticitate.

Copernic. — Dar cum știi tu, că io sunt canonic ? Și cum mă cunoști ? că mai înainte m'ai numit încă pe nume ?

Ora de pe urmă. — Am luat informațiune despre tine de la niște oameni, ce erau jos în stradă. In scurt eu sunt ora de pe urmă a zilei.

Copernic. — Ah, am înțeles ; prima oră e bolnavă și de aceea nu se vede încă ziua.

Ora de pe urmă. — Lasă-mă să-ți spuiu. Ziuă nu va mai fi nici azi, nici mâne, nici mai târziu, dacă tu nu vei lua măsuri pentru aceasta.

Copernic. — Bun lucru ar fi acesta ; ca să-mi cadă mie sarcina de a face ziua.

Ora de pe urmă. — Iți voiu spune cum. Dar înainte de toate e trebuință să vii cu mine la casa Soarelui, patronului meu. Restul îl vei auzì pe drum ; și poate ți-l va spune Escelența sa, când vom fi sosit.

Copernic. — Toate bune. Dar calea, dacă nu mă înșel, va trebuì să fie foarte lungă. Și cum voiu putea io duce cu mine atâta merinde, ca să-mi ajungă să nu mor de foame câțiva ani înainte de a sosì ? Adaugă că țerile Escelenței sale nu cred să producă nici măcar atâta, cât să-mi pot pregătì un dejun.

Ora de pe urmă. — Lasă la o parte aceste îndoieli. Tu nu vei avea să stai mult în casa Soarelui ; și călătoria se va face într'o clipă ; pentrucă io sunt un spirit, dacă nu știi încă.

Copernic. — Dar io sunt un corp.

Ora de pe urmă. — Bine, bine ; tu n'ai să te ocupi de asemeni idei. Vino încoace : sue-te pe spinarea mea ; că tu nu ești un filosof metafizic. și celealalte lasă-le în grijà mea.

Copernic. — Haide ; iacă lucrul făcut. Să vedem ce va eșì de acì.

(Scena a patra va urmà) tradus de M. Strajanu.

Fiul răsfățat nu vrea să primească nici învățătură, nici bună creștere ; și palmierul umbrit nu dă roade.

(Proverb afgan).

Nu există om care să nu iubească libertatea. Omul drept însă o cere pentru toți, cel nedrept numai pentru sine.

Nu uita pe cei săraci și nenorociți în zilele tale de veselie și fericire!

---

*

CAPITANUL VAPORULUI

Intr'o noapte căpitanul Nicolae Vicol îşi făceà drumul obicinuit dintre Constantinopol şi Constanţa. Marea erà acoperită de ceaţă. Căpitanul stà în picioare la cârmă cu multă băgare de seamă, din pricina întunericului şi a ceţei. Călătorii dormeau.

Ceaţa se îndesià, erau în mijlocul mărei pe la 2 ore spre ziuă.

Intuneric besnă, un fel de pânză neagră învelise vaporul, că nici catargurile nu se mai zăreau.

Nimic mai grozav decât aceste vase oarbe mergând în besnă.

Deodată prin ceaţă, o negreaţă se ivì, o matahală, un munte de umbră alergând în spumă şi spintecând întunecimele.

Erà un vapor, care veneà din Odesa.

Nici un mijloc de a mai ferì de ciocnire, atât de iute mergeau vedeniile acestea de vapoare. Sunt întâlniri fără apropieri. Inainte de a le vedeà bine eşti mort. Vaporul din Odesa, pornit cu iuţeala cea mai mare, isbì vaporul românesc în coastă şi-l spintecă.

El însuşi stricat, se opri.

Pe vaporul românesc erau 28 bărbaţi de serviciu, o femee de serviciu şi treizeci şi doi călători dintre care douăsprezece femei.

Sguduitura fu grozavă. Intr'o clipă, toţi furà pe punte, bărbaţi, femei, copii, pe jumătate goi, alergând, strigând, plângând. Apa intrà furioasă. Cuptorul maşinei atins de apă, horcăià.

Căpitanul Nicolae Vicol, drept la cârmă, strigà:

— Tăcere toţi şi ascultaţi! Bărcile pe mare. Femeile întâi, apoi bărbaţii. Marinarii pe urmă. Sunt şasezeci oameni de scăpat.

Erau şasezeci şi unul, dar pe el nu se mai punea la număr.

Desprinseră bărcile. Toţi se aruncară într'însele. Această grabă puteà face să se răstoarne bărcile. Locotenentul şi marinarii stăpâniră această mulţime nebună de spaimă.

Să dormi şi deodată să te deştepţi în ghiarele morţii e îngrozitor.

Intre acestea, mai tare decât strigătele şi sgomotele, se auzià vocea gravă a căpitanului şi acest scurt schimb de cuvinte în întuneric :

— D-le mecanic Pârvulescu!

— D-le căpitan ?

— Cum e cuptorul ?

— Inecat.

— Focul ?

— Stins.

— Maşina ?

— Moartă.

Căpitanul reluă :

— Câte minute mai avem ?

— Douăzeci.

— De ajuns, zise căpitanul. Să se îmbarce fiecare la rând.

— Domnule locotenent, ai revolverele ?

— Da, domnule căpitan.

— Să sfarmi creerii oricărui bărbat, care ar vrea să treacă înaintea unei femei.

Toţi tăcură. Nimeni nu se împotrivì, mulţimea aceasta simţind mai presus de dânsa acest suflet mare.

Vaporul din Odesa pusese şi el bărcile pe mare şi venià în ajutorul naufragiului, pe care-l pricinuise.

Scăparea se făcù cu ordine şi aproape fără luptă. Se petrecù ca întotdeauna fapte de egoism, se petrecù şi devotamente înduioşătoare.

Vicól, nepăsător la postul său de căpitan, comandà, stă-

pâneà, dirigià, vedeà de toate şi de toţi, cu linişte şi cu grijă şi păreà că dă ordine şi catastrofei.

La un moment dat strigă:

— Scăpaţi pe Nicuşor.

Nicuşor erà un elev, un copil.

Vaporul se scufundà încetişor în apa adâncă. Se grăbiau cât puteau mai mult.

La a douăzecea minută vaporul se înecă.

Mai întâi se cufundă partea dinainte, apoi partea dindărăpt.

Căpitanul, în picioare la cârmă, nu făcù nici o mişcare, nu zise un cuvânt şi intră nemişcat în adâncime.

Se văzù, prin ceaţa sinistră, o statue neagră intrând în mare.

Astfel isprăvì căpitanul Vicol.

După ce toată viaţa îşi făcú datoria de om, murì ca un erou.

V. A.

NIŢĂ CEL LAUDAROS

Niţă al farmacistului erà un băiat bun, însă aveà un mare păcat: se lăudà. Şi erà rău, căci cu asta se făcea de râs Dac'ar fi fost să crezi în cele ce'ţi spuneà, apoi îl vedeai fugind mai iute ca o săgeată, înotând mai bine ca un peşte, zbughind-o mai sus ca o veveriţă, scriind mai bine ca un dascăl. Părinţii lui îl învinovăţiau pentru păcatul ăsta şi-l mustrau să se lase de el. Dar vai, el uità iarăşi asprul mustrărilor lor, şi rămâneà tot cum erà: un lăudăros. Într'o zi se jucà în curtea dela spatele farmaciei cu Manea feciorul preotului, Vasile al doftorului şi cu Gheorghiţă băiatul notarului. Deodată însă îi venì iarăşi plăcerea să se laude şi zise: «E, mă, tatăl meu este mai mult decât taţii voştrii!»

«Mai mult de cât un doftor?»

«Mai mult decât un preot?»

«Mai mult decât un notar?» strigară ceilalţi deodată.

«Dar tatăl meu face pe oameni sănătoşi», adăogă Vasile.

«Ei, par'c'al meu nu? răspunse Niţă. Tatăl tău poate să prescrie nu-

mai reţete, dar vezi c'al meu poate să le şi facă. E deajuns şi asta, dar numai atât? He, he, ian'ascultă: tata-i mai întâiu farmacist, apoi proprietar, al treilea advocat, al patrulea un vestit vânător; aşa că după cum vedeţi, tata-i de mai multe feluri, iar taţii voştri numai de un fel.

Mândru, că-i dovedi, se uită dn jurîmprejurul său.

«Uite, mă, Niţă ăsta crede cum că taţii noştri sunt mai puţin ca al lui, zise Gheorghiţă.

«Aş, am dreptate!» strigă Niţă. «Am dreptate, de zece ori, de o sută de ori, de o mie de ori, de o sută de mii, de un milion de ori!»

«Si noi de un bilion!» răspunse Manea scurt şi 'ndesat.

Atunci Niţă dădu fuga pân'la uşa casei din apropiere, o deschise şi întrebă înlăuntru: «Domnule asistent, ce-i mai mare ca un bilion?»

«Trilionul!»; i se răspunse.

«Va să zică am dreptate de un trilion de ori, strigă Niţă cât îl ţineau puterile.

Ceilalţi copii miraţi tacură căci nu ştiau cum să-l biruiască şi'şi ziseră să 'ntrebe acasă pe taţii lor, ce-i mai mare ca un trilion.

«Tu ştii numai să te lauzi», zise Vasile. Mai dăunăzi te-ai lăudat cu unchiul tău că-i mâna dreaptă a Domnitorului, că vine numai decât după el.

Când i-am spus tatii, începu să râdă, zicând că, ăl ce vine după Domniror e chiar aghiotantu».

«Atunci cel mai de frunte», zise Niţă aproape descurajat.

«Unchiul tău ăl mai din frunte?» Mă, ce prostii spuseşi!». Întocmai ca şi cunoscuta istorioară despre crap; voi o cunoaşteţi?

«Da, crapul e o mâncare bună, decât că eu n'am mâncat, însă mai dăunăzi vărul meu a stat lângă unul — care ar fi văzut pe un altul că a mâncat aproape unu'ntreg!» — aşa 'şi bătură joc de el.

Niţă se bosumflă şi părea foarte trist, căci e neplăcut să fi luat în râs. După câtva timp Gheorghiţă întrebă necăjit: «Dacă tatăt tău este un vânător aşa de vestit apoi spune-mi dar câţi epuri a'mpuşcat anul acesta?

«O sută», răspunse Niţă repede.

«O sută de epuri?» zise Manea neîncrezător.

«Da ce crezi mă, că tatăl meu nu poate să'mpuşte o sută de epuri? He, he, ce nu poate el!?» răspunse Niţă.

«Atunci voi ar trebuì să mâncaţi friptură de epure odată la trei zile,» zise Manea.

«D'apoi cum», răspunse Niţă mânios.

«Friptura de epuri e o mâncare cum nu se poate mai bună, însă vom afla noi acum de-i adevărat,» zise Vasile.

Băeţii alergară în laborator unde domnul asistent lucrà şi-l întrebară:

«Domnule asistent, te rugăm spune-ne câţi epuri a'mpuşcat anul acesta domnul farmacist? Niţă spune că o sută».

«Băeţi, răspunse asistentul, o să vă dau un exemplu, socotiţi-l repede, şi atunci veţi aveà numărul epurilor. Băgaţi de seamă: de trei ori doisprezece scăzut de patrusprezece ori patru, plus şapte, plus unsprezece, scăzut treizeci şi şase, scăzut de patruzeci de ori două, scăzut cincizeci. Repede cine-a socotit?

«Zece», strigă Manea.

«Zece», ziseră deodată Vasile cu Gheorghiţă-

«Foarte bine, zece», zise asistentul, «De şapte ori am mâncat frip tură de epure cu varză prăjită, trei i-a dăruit domnul farmacist unui prieten al său, deci după cum vedeţi şapte şi cu trei fac tocmai zece Ei, Niţă, oare tu cum făcut ai socoteala?»

«Eu, — eu am uitat să fac socoteala aşa», zise el ruşinat.

«Aşa!» zise asistentul, «tocmai acum am făcut bomboane, şi am să dau fiecărui care a socotit bine. Un socotitor rău şi un lăudăros, firește nu capătă nimic.

Cei trei prieteni ai lui Niţă mâncară bomboanele date de asistent, iar el plecă ruşinat.

Odată, farmacistul având nişte treburi se duse într'un mic orăşel apropiat, unde locuia sora lui. El voia să facă fiului sau o bucurie şi-l luă cu el. Drumul duceà printr'o pădure mare şi frumoasă. Niţă erà foarte vesel şi făceà haz cu vizitiul şi tot aşa 'n oraş la mătuşa lui.

Bucuros ar fi stat mai mult timp în orăşelul străin, dar nu-l aşteptà birjarul şi deci Niţă trebuia să se 'ntoarcă acasă. Când se'ntoarseră erà ceasul nouă, seara. Niţă cină şi trebuià să se culce, dar mai întâiu de toate voia să povestească surorilor lui, plimbarea ce-o făcuse. El se aşeză cu Aniţa şi cu Angelica într'un colţ al tindei şi le povestì surioarelor, care-l ascultau cu multă băgare se seamă:

«Întâmplarea a făcut ca la întoarcere să avem o adevărată aventură şi'ntradevăr o aventură înspăimântătoare, căci s'ar fi putut ca pe toţi să ne coste viaţa. În pădure erà întuneric beznă; la oarecare depărtare văzui scânteind doi cărbuni aprinşi. Ei veneau după trăsură şi nu erau decât doi, ba nu... patru, adică şase, în sfârşit zece cărbuni aprinşi, cari nu prea scânteiau, dar se apropiau de trăsură. Îi arătai tatii, care fu cuprins de groază, mai ales că tocmai se auzi un urlet, şi nu ne mai puturăm îndoi că suntem urmăriţi de o haită de lupi. Gândiţi-vă, adevăraţi lupi! Adesea am auzit povestindu-se că'n pădure sunt mulţi lupi dar n'am vrut să cred. Acum însă, nu se puteà, trebuià să cred. Tata n'aveà nici o armă cu el. Pe cât de repede mânà vizitiul, pe atât se apropia şi lupii. Înţelesei numai decât că numai prin viclenie putem să

scăpăm și prinsei a rupe în bucăți prăjiturile pe cari mi le dedese mătușa noastră și în răstimpuri le aruncam spre aceste fiare, care le înghițeau cu lăcomie. După aruncarea celei din urmă bucăți de prăjitură văzând cum se apropiau monștrii, în disperarea mea, smulsei cornul vizitiului și suflai așa de tare, încât erà cât pe ce să-mi plesnească obrajii. Birjarul înțelese viclenia mea și puse caii pe fugă, cari mergeau cu o iuțeală nespusă. Eu, însă, nu 'ncetam de a suflà, până când spre marea mea mulțumire, văzui cărbunii cei aprinși îndepărtându-se din ce în ce de trasura noastră. Voi știți că lupii nu pot să sufere muzica și cum vedeți, de data asta am fost scăpați.

«Scăpați prin prezența de spirit,» zise Anița într'un ton batjocoritor.

«De unde și până unde poți tu suflà din corn așa dintr'o dată,» zise Angelica, «lucru care nu l-ai făcut nici când?»

«Gândești că nu pot? ba cum mai pot!» răspunse el. Dealtmintrea în clipa aceia nu era vorba de melodie, pricepeți doar, că trebuia zgomot, tărăboiu, nu glumă. Voi însă nu trebue să spuneți nici un cuvânt mamii, că v'am povestit istorioara asta, ca nu cumva să leșine de spaimă.

«Vai, eu mă 'ngrozesc,» zise mica Angelică, «de sigur că nu o să mai pot dormì toată noaptea.»

«Am ascultat mult timp și n'am putut să-mi crez urechilor auzind cum exagerai totul și cum tăiai la palavre. Câțiva câni mai mărișori ne-a lătrat și nici de cum lupi!»—zise tatăl lui Niță, care tocmai atunci intra 'năuntru. Băete, dacă o să continui tot așa, atunci o să ajungi un mincinos fără pereche pe lume. Dar las'că te-oiu învățà eu să mai minți.»

Zicând aceste cuvinte, tatăl lui însfăcà un ciomag și-i trase lui Niță o chelfăneală de i-a mers bine. Asta fu sfârșitul trist, al unei călătorii plăcute.

Trecuseră mai multe săptămâni, fără ca Niță să fi supărat pe cineva cu 'palavrele lui. Acum părinții credeau, că el s'a desvățat de a mai tăia la verzi și uscate, dar, vorba ceia, năravul din fire n'are lecuire, și pe Niță îl tot gâdila sub limbă.

Orășelul nostru fu vizitat de o societate de gimnastici și de un circ care 'și dedeà reprezentațiile într'o baracă de scânduri Niță și cu cei trei prieteni ai săi, se duseră și ei, și se 'ntoarseră acasă încântați de cele ce văzuseră. A doua zi cei trei băeți se 'ntâlniră în curtea din spatele farmaciei și se tot râdeau povestindu-și cele ce văzuseră la circ.

«Mi-a plăcut foarte mult calul ăla dresat care căuta batista,» zise Manea.

«Ce tot spuneți!» zise Ghiorghiță, «mie mi-a plăcut mai mult figurile gimnasticului ăluia dela trapez. Și tata spunea că n'a mai văzut o așa putere și dibăcie. Și la sfârșit saltul mortal. E lucru mare, vă spun că nu-l poate imita nimeni!»

«Ei, dar par'că nu-l fac şi altii,» zize Niţă.

«Şi tu? zise repede Ghiorghiţă cu un ton batjocoritor.

«Dar, ce, crezi că nu-l pot? ba cum îl mai pot! răspunse Niţă îndârjit.

«Iacă mă, tocmai el îl poate!

«Iar se laudă!»

«Să ne dovedească strigară cu toţii şi'ncepură să râdă.

Niţă se supără chiar dea binele de râsul lor. El era un gimnastic bunicel şi n'avea sa se gândească serios la figurile cele grele, cu care se lăudase că le va face dar îl supărau cuvintele «să ne dovedească.»

Băeţii stăruiră să le dovedească şi căutară un loc unde trebuià să se execute proba, căci hala unde făceau ei gimnastică era închisă! aşa dar unde?

«Ştiu eu unde,» strigă Ghiorghiţă vesel. «Unul din grajdurile tatălui meu este acum gol, să mergem acolo».

«Da, da, să mergem,» răspunseră Manea şi Vasile şi luară cu el pe Niţă care se 'mpotrivea.

«Grinda cea de sus poate să ţină loc da trapez,» zise Gheorghiţă, «şi acum să-ţi văd meşteşugul, încearcă numai odată saltul mortal!»

«Măi Niţă, spune drept măi, nu-i aşa că te-ai lăudat?» zise Manea cam cu teamă.

Inima lui Niţă bătea de să-i spargă pieptul. El ştia că ceea ce apucă de zise era chiar peste putinţă, decât că nu-i venea lui să mărturisească. Se urcă sus, făcù câteva mişcări fără dibăcie, lucru care stârnì râsul prietinilor săi, şi când voia să se dea peste cap colo sus ca cel din circ, ameţi; scoase un ţipăt de spaimă, şi căzù la pământ. Prietenii lui erau foarte 'nspăimântaţi, vrură să-i vină într'ajutor, dar degeaba! Niţă nu mai putea merge, îşi rupsese piciorul. Vasile chemă repede pe tatăl lui Niţă, care fu cuprins de groază văzând ceea ce i se întâmplase fiului său.

Aceasta era o pedeapsă mare pentru săracul şi micul lăudăros; ceilalţi prieteni ai lui îşi făceau mustrări unul altuia că l-au aţâţat, în loc de a-l îndepărta de la o faptă fără minte. Niţă trebui să stea liniştit timp de mai multe săptămâni cu piciorul înfăşurat. Prietenii lui îl vizitau din când în când cu credinţă şi căutau ca prin povestiri şi jocuri să-i mai scurteze din timpul de suferinţă. Tocmai acum Niţă se 'nvăţă minte. Se hotărî să nu se mai ţie de asemenea lucruri, să nu se mai laude şi să nu mai mintă, de aceea se rugă de toţi cei ce-l iubeau, să-l ajute.

Se scurse un an de zile de atunci, şi piciorul lui s'a 'nsănătoşit. Niţă s'a cuminţit şi s'a dezvăţat de urâtul obicei spre marea bucurie a părinţilor săi. Iar noi rămânem cu nădejdea că pe viitor Niţă nu se va mai învrednici de porecla: «lăudăros.»

(Localizată din l. germană.) DE V. S. RADU.

BASMUL MORCOVULUI

Într'o grădină de legume un răzor de morcovi se golise aproape de tot. Bucătăreasa tot scotea câte o porţiune de morcovi mai frumoşi, îi punea într'un coş şi plecà cu dânşii. În sfârşit nu mai rămăsese în pământ decât vr'o zece morcovi mai mari şi vr'o câţiva mai mititei, de care nimeni nu se mai interesà.

Puii de morcovi deabia îşi ridicau capul din pământ. Cei mai mari erau însă mai semeţi, căci văzură mai multe în lumea aceasta, pe cât adică putură vedeà din locul unde crescură.

De aceia aceştia stăteau mult pe gânduri, erau mai instruiţi şi ştiau să-şi povestească multe lucruri, pe cari cei mici nu le puteau încă pricepe. Cu toţii însă erau îmbrăcaţi într'o frumoasă haină portocalie şi pe cap aveau o şapcă verzie, pe care se vedeà un moţ elegant de coloare verde deschis.

Morcovii mai în vârstă discutau cu o deosebită plăcere despre menirea genului morcovesc, căci, îşi ziceau ei, numai după ce vor fi eşiţi din răzorul unde trăiau acuma, va începe pentru dînşii adevărata lor viaţă. Şi nici unul dintre dinşii nu se îndoia de acest adevăr. «Aici ne naştem, şi ne formăm» — zise odată unul din morcovii cei mai mari şi mai graşi—» apoi ne vom libera şi ne vom duce în lumea largă ca să fim şi noi pentru un folos oarecare. Adevărat că nu ne putem încă închipui ce ne aşteaptă în viitor, dar de bună seamă că numai ceva foarte onorabil».

Fiecare îşi închipuia că o să se bucure de fel de fel de plăceri, dar cu siguranţă nu ştiau de ce anume. Locuinţa lor se afla într'un ungher al grădinei pe unde rar se rătăcia vr'o musculiţă sau altă asemenea lighioaie; aceste însă nu prea le puteau da multe lămuriri despre lume. Numai fluturii cei albi, cari veneau de mai departe, ştiau să le mai spună câte vr'o minunăţie. «Ei dragii mei morcovi,»—le zise fluturele odată— «ceiace vă pot eu spune este că în curând o să vi se iea de alte fiinţe fudulia voastră cea verde de pe cap. Am văzut eu o grămadă întreagă de moţuri verzi de ale altor morcovi pe prispa unei case cum le rodea o capră».

Apoi fluturul sbură mai departe.

Morcovii ar fi dorit să-l mai întrebe ce e aceea, capră, dar de giaba, căci el nu se mai vedea.

În sfârşit morcovii nu mai aveau linişte, ba erau chiar furioşi de starea lor. «Se pare că toată lumea ne-a uitat», zise într'o zi morcovul cel mai burtos. «Ba ne dispreţueşte! Deşi suntem aşa de frumoşi şi

de bine făcuţi nu putem pricepe de ce suntem trataţi cu aşa dispreţ şi nu se interesează nimeni de noi şi de menirea noastră».

«Da, da, — asta mă roade şi pe mine, —» se auzi atunci un glas. «Avem şi noi dreptul să cerem încurajare; căci altminterea mai bine ar fi fost să nu ne fi semănat aici. Dar se vede că nimeni n'are grijă de noi. De opt zile nu ne-a mai udat nimeni, deşi n'a plouat nici odată în acest răstimp. Slăbim, văzând cu ochii de atâta secetă şi puţina rouă ce cade nu ne ajută mult.

Toţi morcovii erau de această părere. Chiar şi puii morcovilor, cari — ca orice copil — nu aveau dreptul a-şi vâri nasul în toate cu atât mai puţin a da sfaturi şi păreri, se plângeau amarnic de setea ce-i chinuia.

Şi într'o zi nici roua nu mai căzu. Soarele însă ardea cu atât mai grozav. Cu toţii aveau capul înferbântat şi murmurau împotriva soartei lor.

«Fraţilor» — strigă morcovul cel burduhos, — «aşa nu mai poate merge. Noi suntem aici adevăraţi robi şi expuşi lăncezirii. Răbdarea mea este pe sfârşite şi m'am hotărât a mă dezrobì şi a mă îngrijì singur de viitorul meu.

Mie mi-a crescut două mânuţe şi două picioruţe şi cu ajutorul acestora o să mă pot eu mişca din cuibul ăsta nesuferit.»

«Şi eu!» — »Şi eu!» strigară acuma şi ceialalţi.

«Fraţilor!» strigă iarăşi morcovul cel pântecos, — «voi vă amintiţi de bună seamă că oamenii n'au avut lipsă de altceva decât de mâni ca să dea libertate tovarăşilor noştri de mai 'nainte. Ei, acum băgaţi de seamă ce am să fac.»

Şi atunci morcovul începu a se întinde şi a se sălta ca să iasă din pământ şi iată în adevăr că din ce în ce se ridica mai mult şi în fine stătù pe două picioruşe subţiri ca nişte rădăcinuţe.

«Urra!» — strigară atunci cu toţii — «Libertate, libertate!» şi toţi începură a se opintì nevoe mare. Unii în adevăr că izbutiră şi singuri-alţii, mai slăbuţi, se ajutau până eşiră din pământ. Numai puii morcovilor nu se puteau mişca de loc şi făceau nişte mutre triste şi speriate. «Voi nu sunteţi încă copţi pentru libertate!» — le zise morcovul cel burtos — «voi trebue să mai aşteptaţi, să mai învăţaţi. O să avem noi grijă de voi şi o să vă aducem apa de care aveţi nevoe până vi se va coace mintea.»

Cei zece morcovi stăteau acuma pe picioruşele lor. Unii însă trebuiau mereu să sară ca să nu cadă, fiindcă aveau în loc de picioruşe numai nişte codiţe, iar alţii numai începuturi de codiţe. Curaj însă aveau cu toţii şi astfel plecară înainte pe cărarea din grădină.

«Piu-piu», — strigă atunci un piţigoiu către alte păsărele, — «i-an priviţi

la cei morcovi că au înebunit, au luat lumea în cap». Şi începură a rîde şi a-şi bate joc de dânşii.

«Voi nu trebue să râdeţi», — zise cu mândrie morcovul cel mare, care se legăna pe coada lui de rădăcinuţe,—» noi avem încredere în puterile noastre, vrem să ne câştigăm traiul şi să ne îndeplinim menirea noastră aici pe pământ.»

«Ce menire ve-ţi mai fi având şi voi morcovilor!»—îşi râse iarăşi pitigoiul de dânşii.

«Ce menire? bine chiar nu o ştim încă. Dar noi alergăm până vom da de oameni. Aceia ne-or arătà şi ne-or ajutà cum au ajutat la sute de tovarăşi de-ai noştri. Cerem şi noi onoruri şi drepturi egale ca şi ei, Dar spuneţi-ne mai bine iubite păsărele unde putem găsi aici în apropiere ceva de beut?»

«Auziţi numai, auziţi», — chihoti din nou pitigoiul, — «aţi mai auzit voi minune ca asta, morcovii vreau să bee? Ei, atunci aideţi să vă duc eu unde este apă.»

Pitigoiul sbură o bucată şi cei zece morcovi alergau anevoie şi sărind hazliu după dânsul, apoi iarăşi se odihneau puţin şi earăşi alergau pe cărarea nisipoasă şi ferbinte.

«Uitaţi-vă, aici este o fântână cu apă» — zise pitigoiul — «o să stau aici cu voi, să văd ce o să faceţi.»

Fântâna era în apropierea casei grădinarului şi lângă dânsa o troacă plină cu apă. Nu departe zăceau trei raţe albe cu capetele sub aripile lor. Cum însă auziră un mic sgomot îşi scoaseră capetele şi priviră curioase spre morcovii ce se opreau.

«Mac-Mac-Mac!» începu o raţă, — «ce fel de dihănii sunt astea? Bată-le maica să le bată, uite's nişte morcovi... şi încă cu picioare... «Mac-mac-mac,» — «Mac-mac-mac!»

«Cu plecăciune», — zise burtosul de morcov—«Vrem să ne întărim puţintel la apă pentru ca să putem face drumul mai departe. Şi apoi e şi o căldură de tot năbuşitoare.»

«Incotro voiţi să mergeţi?» — întrebă earăşi raţa cu ochii vicleni, în vreme ce celelalte se ridicară şi se apropiară bălăbănind de morcovi.

«Noi ne ducem unde ne este menirea. Vrem să aflăm dela oameni pentru care scop ne-a făcut D-zeu pe acest pământ?»

«Mac-Mac-Mac!» — strigă din nou raţa clătinându-se de veselie şi plăcere. «E cu putinţă ce spui? Dar şi noi vă putem spune lucrul acesta», şi raţa îşi întoarse capul spre celelalte două privindu-le cu ochii întrebători.

«Ah! ce norocire!» — răspunse morcovul. «Vă rugăm prea mult împliniţi-ne dorinţa!»

«Menirea voastră este a fi mâncaţi!»—strigă raţa şi toate trele deodată se răpeziră cu aripile ridicate spre morcovi apucând fiecare cu ciocul pe câte unul din cei mai mari şi începură ai muşca şi ai roade.

«Fugiţi, fugiţi!» sbierau cu un ton plângător cei trei nenorociţi de morcovi, — «ne-au ucis, s'a isprăvit cu noi!»

Atunci cei şeapte morcovi ce scăpară neatinşi, îngroziţi de ce le văzură ochii, o tuliră cât putură mai de grabă, ear piţigoiul care îi urmăria sburând nu-şi putea stăpâni râsul până ajunse la tovarăşi săi, cărora le povestì întâmplarea morcovilor. Cei şapte tovarăşi ajungând la un răzor se opriră şi se uitară înapoi, dar raţele nu se mai vedeau şi astfel scăpară teferi.

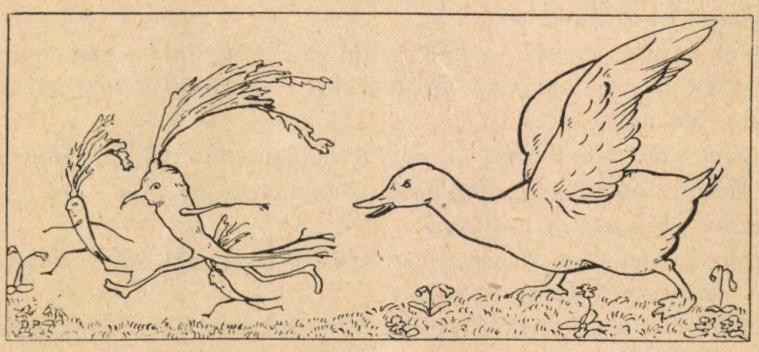

Morcovul cel burduhos, care îi conducea, scăpă şi el dar erà foarte întristat. «Eu sunt vinovatul,» — zise el oftând. «Dar cine putea să ştie, că libertatea este aşa de primejdioasă.» Ceilalţi morcovi erau tăcuţi de spaimă şi aşa de obosiţi, că abia mai puteau sta pe picioare. In urmă începură a se scânci şi mai apoi a ocară raţele şi în urmă pe morcovul cel gros.

După multă sfătuire se încredinţară că toată vina nenorocirii nu a fost altul decât blăstămatul de piţigoi.

«Dar dacă ar fi totuşi adevărat ceeeace a spus raţa!» — începu unul dintre morcovi cu un ton serios şi trist. «Dacă noi am fi meniţi în adevăr să fim mâncaţi ca şi cei trei tovarăşi ai noştri? Atunci halal de menirea noastră şi de toată libertatea. Mai bine ne erà când stam înfipţi acasă în pământul nostru.»

Morcovul cel pântecos însă nu voià să recunoască că raţele ar avea dreptate, dar majoritatea celorlalţi îl aduse la tăcere. In fine bătrânul le propuse să se înapoieze earăşi în patria lor, să se bage earăşi în pământ, lucru ce să şi primì de toţi.

Inainte de a plecà voiau să se mai odihnească puţin şi astfel cei